

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT NR 9-2016

BEREDSKAP ALVORLIGE HENDELSER I SKOLEN

NITTEDAL KOMMUNE

NOVEMBER 2016

INNHold

Oversikt over figurer og tabeller	5
SAMMENDRAG	I
Formål og problemstillinger	i
Revisjonens oppsummering	i
Problemstilling 1 – Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap mot alvorlige hendelser?	i
Problemstilling 2 – Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser?	ii
Revisjonens samlede vurdering og konklusjon	ii
Rådmannens uttalelse til rapporten	iii
Revisjonens anbefalinger	iv
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Beredskap mot alvorlige hendelser	1
1.3 Formål og problemstillinger	2
1.4 Kilder til revisjonskriterier	3
1.5 Rapportens oppbygning	3
2 Gjennomføring og metode	4
2.1 Datainnsamling og datagrunnlag	4
2.2 Dataenes pålitelighet og gyldighet	5
3 Revisjonskriterier	6
3.1 Den kommunale beredskapsplikten	6
3.2 Beredskap mot alvorlige hendelser i skolen	7
3.2.1 Forskrift om miljørettet helsevern	7
3.2.2 Krav fra utdanningsmyndighetene	8
3.3 Revisjonskriterier til hver av problemstillingene	9
3.3.1 Sentraladministrasjonens ansvar	9
3.3.2 Skolenes ansvar	9
4 Bakgrunn	11
4.1 Nittedal kommune	11
4.2 Skolene i Nittedal	12
4.3 Skolenes erfaringer med alvorlige hendelser	14

4.3.1	Rektorenes erfaringer	14
4.3.2	Lærernes erfaringer	15
5	Sentraladministrasjonens ansvar for beredskap i kommunen	18
5.1	Innledning	18
5.2	Kommunens risikoanalyser og beredskapsplaner	18
5.2.1	Oppdatering av analyse og plan 2016	19
5.3	Sentraladministrasjonens oppfølging av skolenes beredskapsarbeid	22
5.3.1	Ansvarsfordelingen	22
5.3.2	Oppfølging av skolenes risikoanalyser og beredskapsplaner	22
5.3.3	Andre tiltak for oppfølging av skolenes beredskapsarbeid	23
5.3.4	Øvelser	24
5.3.5	Rektorenes vurderinger av sentraladministrasjonens oppfølging	25
5.4	Revisjonens vurdering	26
6	Skolenes beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser	27
6.1	Innledning	27
6.2	Revisjonskriterier	27
6.3	Skolenes risikoanalyser og beredskapsplaner	27
6.3.1	Skolenes ROS-analyser	28
6.4	Skolenes beredskapsplaner	31
6.4.1	Skolenes kriseledelse ved alvorlige hendelser	32
6.4.2	Beskrivelse av aktuelle hendelser	32
6.4.3	Beredskapsrutiner for alvorlige hendelser	32
6.4.4	Skolenes varslingsplaner	35
6.4.5	Rutiner for evakuering	36
6.4.6	Når situasjonen er under kontroll	36
6.5	Skolenes beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser	37
6.5.1	Planene er kjent for skolens ansatte	37
6.5.2	Rektorer og læreres vurdering av beredskapsplanene	39
6.5.3	Beredskapsplanen bidrar til trygghet	40
6.6	Øver skolene?	42
6.7	Skolene samarbeider med politiet	43
6.8	Er skolene forberedt på å takle alvorlige hendelser?	43
6.9	Forbedringsområder	45
6.10	Revisjonens vurderinger	46

7 Litteratur og kilder	48
VEDLEGG 1 SPØRREUNDERSØKELSE TIL REKTORENE I NITTEDAL	51
VEDLEGG 2 SPØRREUNDERSØKELSE TIL FAST ANSATTE LÆRERE I GRUNNSKOLEN I NITTEDAL	58
VEDLEGG 3 RÅDMANNENS HØRINGSSVAR	64

Oversikt over figurer og tabeller

Tabell 1 Oversikt over skolene i Nittedal	13
Tabell 2 Ungdomsskolenes risikovurderinger av ulovlige viljestyrte handlinger	29
Tabell 3 Barneskolenes risikovurderinger av ulovlige viljestyrte handlinger	30
Figur 1 Organisasjonskart	11
Figur 2 Ulverud skole	12
Figur 3 Resultater fra elevundersøkelsen	14
Figur 4 Rektorenes erfaring med alvorlige hendelser	15
Figur 5 Lærernes vurderinger av betryggende håndtering av alvorlig situasjon	16
Figur 6 Analysekjema for risiko- og sårbarhetsanalyse av uønskede hendelser	20
Figur 7 Rektorenes vurdering av kommunens oppfølging	25
Figur 8 Beredskapsmatrise for vurdering av risikofaktorer og konsekvenser	28
Figur 9 Aksjonskart ved alvorlige ulykker	31
Figur 10 Li skoles beredskapsplan mot alvorlige trusler eller hendelser (eks. skoleskyting)	33
Figur 11 Slattums beredskapsplan mot alvorlige trusler eller hendelser (eks. skoleskyting)	34
Figur 12 Rutiner for varsling til foresatte	35
Figur 13 Rutine for varsling av ansattes pårørende	36
Figur 14 Lærernes opplevelse av hvorvidt skolens beredskapsrutiner er kjent	38
Figur 15 Lærernes vurdering av beredskapsplanen ved sin skole	39
Figur 16 Lærernes opplevelse av om beredskapsrutinene bidrar til trygghet	41
Figur 17 Rektorenes vurdering av hvor godt forberedt skolen er til å takle alvorlige hendelser	44
Figur 18 Lærernes vurdering av hvor godt forberedt skolen er til å takle alvorlige hendelser	45

SAMMENDRAG

Formål og problemstillinger

Formålet med undersøkelsen har vært å vurdere kommunens og skolenes beredskapsarbeid for å ivareta ansatte og elevers sikkerhet.

Følgende problemstillinger blir besvart:

1. Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap mot alvorlige hendelser?
2. Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser?

Revisjonens oppsummering

Undersøkelsen omfatter beredskapsarbeidet på barne- og ungdomsskolene i Nittedal kommune og er avgrenset til beredskap mot alvorlige hendelser. Utdanningsdirektoratet (2015) definerer «alvorlig hendelse» som «en tilsiktet hendelse der våpen eller annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk».

Den er grunn til å understreke at skolene i Norge i all hovedsak er trygge arenaer for læring, og at sannsynligheten for de mest alvorlige tilsiktede hendelsene i utgangspunktet er liten. Samtidig har det de siste tiårene vært flere alvorlige skyteepisoder ved utdanningssituasjoner i land som Norge kan sammenligne seg med. Det har også vært en økning i alvorlige trusler mot norske skoler. Revisjonens spørreundersøkelse til rektorer og lærere ved skolene i Nittedal kommune, viser at det er erfaringer med alvorlige hendelser også her.

Problemstilling 1 – Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap mot alvorlige hendelser?

Kommunen har et generelt og grunnleggende ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sitt geografiske område, og et overordnet ansvar for beredskap innenfor kommunens ulike tjenesteområder. Det innebærer et også et ansvar for å ta høyde for alvorlige hendelser ved skolene i sin egen beredskapsplanlegging, og et ansvar for å følge opp at skolene har en tilfredsstillende beredskap mot alvorlige hendelser.

Undersøkelsen viser at risikoen for alvorlige tilsiktede hendelser ved skolene er integrert i kommunens ROS-analyse. Oppmerksomheten om denne risikoen, også i form av «ekstremvold», synes styrket etter kommunens revidering av ROS-analysen i 2016.

Undersøkelsen viser videre at det er etablert en klar ansvarsfordeling mellom kommunenivå og skolenivå, med selvstendig ansvar for beredskapsarbeidet for rektorene. Den direkte oppfølgingen fra overordnet nivå i kommunen skjer først og fremst ved å følge opp at skolene har utarbeidet

ROS-analyser og beredskapsplaner, samt ved regelmessige kontroller av at analyser og planer er oppdaterte.

Det fremkommer i undersøkelsen at det vil bli vurdert om det er behov for at kommunen på sentralt nivå i større grad følger opp at de ansatte ved skolene involveres i beredskapsarbeidet. Det fremgår av revisjonens spørreundersøkelse at flere rektorer ser behov for at kommunen i større grad følger opp skolenes beredskapsarbeid når det gjelder informasjon, opplæring og ressurser.

Kommunen er i ferd med å få på plass nye telefonsystemer på skolene, noe som er viktig for å sikre tilstrekkelige systemer for varsling internt på skolene. Det er etter revisjonens vurdering viktig at dette arbeidet følges opp og slutføres. Det vises i intervju til at kommunen også vil vurdere behovet for at skolene øver på bruken av de nye telefonsystemene.

Problemstilling 2 – Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser?

Det er i undersøkelsen lagt til grunn av virksomhetsledelsen ved den enkelte skole et selvstendig ansvar for at skolenes beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser er tilfredsstillende. Dette innebærer blant annet et ansvar for å analysere risikosituasjoner der ansatte og elever kan utsettes for fare, utarbeide beredskapsplaner som tar høyde for dette, og sørge for at skolens ansatte er kjent med disse.

Undersøkelsen viser at det er gjennomført ROS-analyser og utarbeidet beredskapsplaner ved samtlige grunnskoler i Nittedal kommune, som også omfatter risikoen for alvorlige tilsiktede hendelser. Planene inneholder også beskrivelser av kriseledelsen ansvar og oppgaver, samt rutiner for varsling. Skolene har etablert rutiner for å gjøre de ansatte kjent med planer og rutiner, men det er noe ulik praksis på skolene for dette.

Samtidig viser revisjonens spørreundersøkelse at det er typer av alvorlige hendelser et flertall av lærerne opplever at skolen er dårlig forberedt på å håndtere. Undersøkelsen viser videre at det i liten grad gjennomføres beredskapsøvelser på skolene som omfatter alvorlige tilsiktede hendelser, og involverer lærerne. Svarene på revisjonens spørreundersøkelser viser at både rektorer og lærere ser behovet for at det i større grad gjennomføres øvelser.

Revisjonens samlede vurdering og konklusjon

Beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser på skolene i Nittedal, både på sentralt nivå i kommunen og skolenivå, legger etter revisjonens vurdering på en god måte til rette for at de ansatte og elevenes sikkerhet ivaretas.

Viktig i den sammenheng er at det er tatt høyde for alvorlige tilsiktede hendelser i ROS-analyser og beredskapsplaner, og at kommunen har rutiner for å følge opp at skolenes analyser og planer er oppdaterte.

Revisjonen er innforstått med at det bør være en klar ansvarsfordeling mellom kommunen og virksomhetsledere på beredskapsområdet, noe som innebærer en betydelig lokal handlefrihet når det gjelder hvordan beredskapsarbeidet innrettes på den enkelte skole. Det er etter revisjonens vurdering da viktig med en god lokal forankring av beredskapsarbeidet, som også involverer skolens ansatte, og på en hensiktsmessig måte også elevene.

Rektorenes svar på spørreundersøkelsen kan etter revisjonens vurdering tyde på at det kan være et potensiale for å styrke kommunens oppfølging av beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser ved skolene når det gjelder informasjon og opplæring. Det er etter revisjonens vurdering også grunn til å merke seg at både rektorer og lærere ser behovet for at det i større grad gjennomføres øvelser som også omfatter alvorlige hendelser.

Rådmannens uttalelse til rapporten

Et utkast til rapport er forelagt rådmannen til uttalelse. Høringssvaret er mottatt 11.11.2016 og er vedlagt rapporten. Kommunen oppfatter rapporten som et svært nyttig redskap som administrasjonen vil benytte i det videre arbeidet med å styrke beredskapen i kommunen. Deltakelse i prosessen med forvaltningsrevisjonen har i følge svarbrevet økt kommunens kompetanse og bevissthet om alvorlige hendelser i skolen og dermed bidratt til styrket beredskap.

Kommunen anser revisjonens anbefalinger som gode. Ifølge høringssvaret vil kommunen i tillegg vurdere nye og bedre måter å sikre at alle ansatte på skolene er delaktige i de årlige beredskapsvurderingene på egen skole. Kommunen påpeker samtidig at den vil fortsette å ha et bredt perspektiv i arbeidet med beredskap på skolene, og prøve å unngå å fokusere så mye på alvorlige hendelser at det går ut over like nødvendig beredskap i forbindelse med brann, flom eller andre alvorlige situasjoner.

Revisjonen har også mottatt tilbakemelding fra kommunen på faktagrunnlaget i rapporten. Det er gjort endringer i faktagrunnlaget i samsvar med tilbakemeldingen.

Revisjonens anbefalinger

1. Kommunen bør følge opp og slutføre arbeidet med å få på plass nye telefonsystemer på skolene, herunder vurdere behovet for å gjennomføre øvelser i bruken av systemene.
2. Kommunen bør vurdere om det i større grad også skal gjennomføres beredskapsøvelser på skolene når det gjelder alvorlige tilsiktede hendelser.

Jessheim 24. november 2016

Nina Neset
revisjonssjef

Oddny Ruud Nordvik
avdelingsleder forvaltningsrevisjon
og selskapskontroll

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Kontrollutvalget i Nittedal kommune ba i møte 21.1.2016 (sak 5/16) revisjonen utarbeide en prosjektplan for en forvaltningsrevisjon innen samfunnssikkerhet og beredskap på virksomhetsnivå, med tema beredskap i skolen. Prosjektplanen ble vedtatt i kontrollutvalgets møte 1.3.2016 (sak 13/16). Undersøkelsen er gjennomført i perioden april til oktober 2016 av Ragnhild Grøndahl Faller og Øyvind Nordbrønd Grøndahl.

1.2 Beredskap mot alvorlige hendelser

På lederplass understreker Aftenposten (28. februar 2016) frem at det i 2016 har vært en sterk økning i alvorlige trusler mot norske skoler. Bare i januar 2016 ble det registrert åtte alvorlige trusler. Det er ifølge avisen nesten like mange alvorlige trusler som i hele 2015. Helse- og omsorgsdepartementet viser i et rundskriv fra 2015 til at det de siste tiårene har vært flere alvorlige skyteepisoder ved utdanningsinstitusjoner i land som Norge kan sammenligne seg med.

Utdanningsdirektoratet (2015) forstår «alvorlig hendelse» som en tilsiktet hendelser der våpen eller en annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk. Det kan være vanskelig å avgrense en alvorlig hendelse der vold brukes eller det trues med bruk av vold, fra det man i dagligtalen oppfatter som alminnelig vold. I denne undersøkelsen anses all bruk av vold som alvorlige hendelser, men understreker at graden av alvorlighet varierer med voldens størrelsesorden og konsekvensene for liv og helse. I Kunnskapsdepartementets risiko- og sårbarhetsanalyse av kunnskapssektoren fra 2015 pekes det på følgende scenarier for tilsiktede alvorlige hendelser i barnehage- og opplæringssektoren:

- Skoleskyting ved barne- og ungdomsskole
- Gisseltaking i barnehage
- Bombeangrep mot videregående skole.

Det er grunn til å understreke at skolene i Norge i all hovedsak er trygge arenaer for læring. Samtidig kan det ikke utelukkes at alvorlige tilsiktede hendelser kan skje, også her. Det er derfor viktig at kommunen, skolene og nødetatene har tilstrekkelig beredskap også mot dette.

Kommunen har et generelt og grunnleggende ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sitt geografiske område, og et overordnet ansvar for beredskap innenfor kommunens ulike tjenesteområder. Det innebærer et også et ansvar for å ta høyde for alvorlige hendelser ved skolene i sin egen beredskapsplanlegging, og et ansvar for å følge opp at skolene har en tilfredsstillende beredskap mot alvorlige hendelser.

Samtidig har virksomhetsledelsen ved den enkelte skole et selvstendig ansvar for at skolens beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser er tilfredsstillende. Dette innebærer blant annet et ansvar

for å analysere risikosituasjoner der ansatte og elever kan utsettes for fare, utarbeide beredskapsplaner som tar høyde for dette, og sørge for at skolens ansatte er kjent med disse.

1.3 Formål og problemstillinger

Formålet med undersøkelsen er å vurdere kommunens og skolenes beredskapsarbeid for å ivareta ansatte og elevers sikkerhet. Følgende problemstillinger er lagt til grunn i prosjektplanen:

1. På hvilken måte har kommunen integrert risikoen for alvorlige hendelser på grunnskolene i sine overordnede beredskapsplaner- og rutiner?
2. Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap for håndtering av alvorlige hendelser?
3. Hvordan er de enkelte skolenes overordnede planer og rutiner for å kunne håndtere alvorlige hendelser?
4. Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid?

Problemstilling 1 og 3 er rene beskrivende problemstillinger om henholdsvis kommunens og skolenes beredskapsplaner. Revisjonen har valgt å gjøre disse til et revisjonskriterium for problemstilling 2 og 4, som vurderer kommunens oppfølgingsansvar og skolenes beredskapsarbeid mer generelt. Disse blir da undersøkelsens hovedproblemstillinger. Justeringen innebærer ingen endring på innretningen av undersøkelsen. Samtlige av problemstillingene i vedtatt plan blir besvart. Undersøkelsen har således følgende to hovedproblemstillinger, med tilhørende revisjonskriterier:

Problemstilling 1	Revisjonskriterier
Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap mot alvorlige hendelser?	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Risiko for alvorlige hendelser i skolene skal være integrert i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. ⇒ Kommunen skal følge opp at skolene etterlever nasjonale krav til beredskap mot alvorlige hendelser.
Problemstilling 2	Revisjonskriterier
Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser?	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Risiko for alvorlige hendelser skal inngå i skolenes risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. ⇒ Beredskapsplanen skal bl.a. inneholde beskrivelser av kriseledelsens ansvar og oppgaver og rutiner for varsling ved alvorlige hendelser. ⇒ Ansatte ved skolen skal være gjort kjent med planer og rutiner for beredskap mot alvorlige hendelser, herunder rutiner for varsling og evakuering. ⇒ Skolene bør samarbeide med lokalt politi om beredskap mot alvorlige hendelser. ⇒ Det bør gjennomføres øvelser av beredskapsplanen, som også omfatter alvorlige hendelser.

Det som ofte trekkes fram som de viktigste forebyggende faktorene i sammenheng med beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser, er det langsiktige forbyggende arbeidet. Det rommer arbeidet for et inkluderende læringsmiljø, kamp mot mobbing og tidlig psykososial innsats overfor elever som sliter og faller utenfor. Selv om disse temaene er svært viktige, faller de utenfor temaet til denne undersøkelsen.

1.4 Kilder til revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de normer og krav som kan stilles til kommunens virksomhet på det området som er gjenstand for forvaltningsrevisjon. Revisjonskriteriene er dermed den målestokken som kommunens praksis holdes opp mot, og danner utgangspunktet for revisjonens vurderinger.

Revisjonskriterier kan utledes fra lov og forskrift, rundskriv og veiledere fra nasjonale myndigheter, kommunens egne vedtak og rutiner, samt hva som anses som god forvaltningsskikk på området.

I denne undersøkelsen er revisjonskriteriene utledet fra blant annet følgende kilder:

- Lov av 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)
- Forskrift av 22. august 2011 nr. 894 om kommunal beredskapsplikt
- Forskrift av 1. desember 1995 nr. 928 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.
- Rundskriv og veiledere fra Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

1.5 Rapportens oppbygning

Kapittel 2 beskriver undersøkelsens datagrunnlag og metoder. Kapittel 3 gir en samlet fremstilling av revisjonskriteriene som er lagt til grunn for undersøkelsen. Revisjonskriteriene for hver av problemstillingene presenteres også kort innledningsvis i kapittel 5 og 6.

I kapittel 4 beskrives revidert enhet overordnet, både på kommune- og skolenivå. I kapittel 5 og 6 gjennomgås funnene til hver av hovedproblemstillingene. Revisjonens vurderinger følger til slutt i hvert av kapitlene.

2 GJENNOMFØRING OG METODE

Undersøkelsen er gjennomført i henhold til RSK 001 - *Standard for forvaltningsrevisjon*, som fastsatt av styret i Norges Kommunerevisorforbund. Standarden definerer hva som er god revisjonsskikk innen kommunal forvaltningsrevisjon.

2.1 Datainnsamling og datagrunnlag

Undersøkelsen bygger på dokumentanalyse, spørreundersøkelser og intervjuer. I forbindelse med utarbeidelsen av revisjonskriteriene til undersøkelsen, har revisjonen hatt møter med Utdanningsdirektoratet og leder av beredskapsavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Dokumentanalyse

Revisjonen har innhentet og analysert kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) og plan for kriseledelse. Dette omfatter også nye ROS-analyser og plan for kriseledelse, som ble utarbeidet i 2016. Revisjonen har også gjennomgått ROS-analyser og beredskapsplaner til samtlige 10 barne- og ungdomsskoler i kommunen.

Dokumentanalysen har bidratt til å gi svar på hvordan, og i hvilken grad, det er tatt høyde for alvorlige tilsiktede hendelser i skolene i beredskapsplanleggingen både på kommunenivå og skolenivå.

Spørreundersøkelser

Revisjonen har sendt ut spørreundersøkelse til alle rektorene og lærerne ved barne- og ungdomsskolene i kommunen. Spørreundersøkelsene hadde spørsmål blant annet om arbeidet med risikoanalyser og beredskapsplaner, om hvorvidt planer og rutiner er gjort kjent, erfaringer med alvorlige hendelser, øvelse av alvorlige hendelser og oppfølgingen fra kommunens side.

Spørreundersøkelsene ble gjennomført med bruk av Questback og distribuert med epost via kommunen. Samtlige ti rektorer besvarte undersøkelsen. En av rektorene understreker å bare har jobbet på skolen i ett år, og at han eller hun derfor ikke med sikkerhet kan svare på forhold før sin tid. Av 260 fast tilsatte lærere som fikk tilsendt spørreundersøkelsen besvarte 196, noe som gir en svarprosent på nærmere 75. For slike nettbaserte undersøkelser regnes en svarprosent over 70 som god, og en svarprosent mellom 50 og 60 som tilstrekkelig (Jacobsen 2005). Begge spørreundersøkelsene er vedlagt rapporten.

Intervjuer

For å supplere dataen innhentet gjennom dokumentanalyse og spørreundersøkelser, ble det gjennomført intervju med kommunalsjef/stabssjef, som har overordnet ansvar for beredskap i kommunen, samt intervju med kommunalsjef og assisterende kommunalsjef for oppvekst og utdanning. Hovedtemaer i intervjuene var beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser i skolene på kommunenivå, ansvarsfordelingen mellom kommunen og skolene, samt kommunens oppfølging av

skolenes beredskapsarbeid. Det er skrevet referater fra intervjuene, som igjen er verifisert av de som ble intervjuet.

2.2 Dataenes pålitelighet og gyldighet

Pålitelige data sikres ved å være nøyaktig under innsamling og analyse av data. Kravet til gyldighet innebærer at dataene skal være relevante for å besvare problemstillingene i undersøkelsen.

Revisjonen mener dataene denne rapporten bygger på samlet sett er pålitelige og gyldige og derfor gir et forsvarlig grunnlag for revisjonens vurderinger og konklusjoner.

3 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er de normer og krav som stilles til kommunens virksomhet på det området som er gjenstand for en forvaltningsrevisjon. Revisjonskriteriene er med andre ord den målestokken som kommunens praksis holdes opp mot, og utgjør grunnlaget for revisjonens vurderinger.

Revisjonskriterier utledes fra lover, forskrifter og andre retningslinjer fra nasjonale myndigheter, kommunens egne rutiner og hva som ansees som god forvaltningsskikk på området. Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen er utledet fra blant annet følgende kilder:

- Lov av 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)
- Forskrift av 22. august 2011 nr. 894 om kommunal beredskapsplikt
- Forskrift av 1. desember 1995 nr. 928 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.
- Rundskriv og veiledere fra Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

3.1 Den kommunale beredskapsplikten

Kommunen har et generelt og grunnleggende ansvar for ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sine geografiske områder (DSB 2015, forordet).

Den kommunale beredskapsplikten fremgår av lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven). Plikten er nærmere definert i lovens kapittel V. Ifølge § 14 skal kommunen utarbeide risiko- og sårbarhetsanalyse som kartlegger hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer, og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen. Med utgangspunkt i risiko- og sårbarhetsanalysen skal kommunen ifølge lovens § 15 utarbeide en beredskapsplan. Planen skal inneholde en oversikt over hvilke tiltak kommunen har forberedt for å håndtere uønskede hendelser.

Den kommunale beredskapsplikten er konkretisert i forskrift om kommunal beredskapsplikt. For å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet skal kommunen ifølge § 1 i forskriften jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen. Det slås fast i § 4 at kommunens overordnede beredskapsplan skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen. Kommunen skal videre ha et system for opplæring som sikrer at alle som er tiltenkt en rolle i kommunens krisehåndtering har tilstrekkelige kvalifikasjoner, jf § 7. Ifølge § 9 skal kommunen også kunne dokumentere skriftlig at forskriftens krav er oppfylt.

Kommunene utgjør det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen. Den nasjonale beredskapen bygger på prinsippene om nærhet, likhet og ansvar (DSB 2015). Det innebærer:

- En krise skal håndteres på et lavest mulig nivå

- Organiseringen i en krise skal være mest mulig lik den daglige organiseringen
- Den myndighet som har det daglige ansvaret, har også ansvaret i en krise.

Prinsippene gjelder også innad i kommunene. Kommunens ulike ansvarsområder skal ivareta nødvendig samfunnsikkerhet og beredskap for å kunne opprettholde sin virksomhet, også når den utsettes for påkjenninger. Organiseringen av beredskapen skal være mest mulig lik ordinær organisering, og hendelser skal håndteres på lavest mulig nivå (DSB 2014, s. 14).

3.2 Beredskap mot alvorlige hendelser i skolen

I veiledning til forskrift om kommunal beredskapsplikt (DSB 2015) pekes det på at kommunen er ansvarlig for en betydelig tjenesteproduksjon mot egen befolkning, blant annet gjennom drift av barnehager og skoler. Pliktene i forskriften gjelder ifølge veilederen også kommunen som ansvarlig for denne typen virksomhet.

I tillegg til den generelle beredskapsplikten finnes også sektorspesifikke krav og forventninger til beredskap som kommunen har ansvaret for.

Opplæringsloven kapittel 9a inneholder generelle bestemmelser om elevenes skolemiljø. Både det fysiske og psykososiale miljøet skal ifølge loven bidra til å sikre elevens trygghet (§§ 9a-2, 9a-3). Det er skoleledelsen som har ansvar for at det aktivt drives et kontinuerlig og systematisk arbeid for å oppfylle lovens bestemmelser om skolemiljøet, jf. § 9a-4.

3.2.1 Forskrift om miljørettet helsevern

Krav til sikkerhet og beredskap i skolene er konkretisert i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 14:

Virksomheten skal planlegges og drives slik at skader og ulykker forebygges. Virksomheten skal ha rutiner og utstyr for håndtering av ulykkes- og faresituasjoner. Rutinene og sikkerhetsutstyret skal være kjent for alle, herunder barn og elever.

I Helse- og omsorgsdepartementets rundskriv I-6/2015 pekes det på at verken barnehageloven eller opplæringslova kapittel 9a regulerer sikkerhet og beredskap mot ulykker konkret. Departementet viser til at det de siste tiårene har vært flere alvorlige skyteepisoder ved utdanningsinstitusjoner i land som Norge kan sammenligne seg med. Skyteepisoder og gisselsituasjoner er ifølge departementet eksempler på faresituasjoner som virksomhetene må ta høyde for i sitt beredskapsarbeid. Departementet viser videre til at «ulykkes- og faresituasjoner» etter forskriften også kan omfatte alvorlig tilsiktet hendelse, der våpen eller annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk.

Helse- og omsorgsdepartementet presiserer at forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 14 skal omfatte en plikt for barnehage- og skoleeier ved leder av virksomheten til å vurdere risiko for alvorlige tilsiktede hendelser, og planlegge beredskap ved virksomheten i henhold til risikobildet. Departementet viser videre til at kommunen fører tilsyn med hvordan virksomhetene

etterlever forskriften med hjemmel i folkehelseloven § 9, og at dette også omfatter tilsyn med virksomhetenes risikovurdering og eventuelle beredskapsplaner.

3.2.2 Krav fra utdanningsmyndighetene

Kunnskapsdepartementets krav og forventninger til beredskapsarbeidet i skolene er formulert blant annet i *Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren* (2011).

Rundskrivet beskriver følgende generelle og grunnleggende beredskapstiltak på alle virksomhetsnivåer i kunnskapssektoren, herunder grunnskolen (s. 7):

- utarbeidelse av helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyser, samt delanalyser knyttet til særskilte utfordringer i den enkelte virksomhet.
- utarbeidelse av krise- og beredskapsplaner som sikrer en god krisehåndtering og som styrker organisasjonens krisehåndteringsevne.
- gjennomføring av øvelser for å teste egen beredskap, og for å sette ansatte i stand til å takle utfordringer ved kriser.

Planverket må være lett tilgjengelig for de ansatte og bør blant annet beskrive ansvarsforhold, organisering og rutiner for varsling, informasjon og håndtering av ulike hendelser. Kunnskapsdepartementet legger til grunn at kommunen og skoleledelsen regelmessig vurderer om egne beredskapsplaner både på kommunalt nivå og skolens nivå i tilstrekkelig grad dekker alvorlige hendelser. Det er ifølge departementet helt sentralt at skoleledelsen og de ansatte blir satt i stand til å drive et planmessig og gjennomtenkt arbeid med beredskap for slike hendelser (s. 12).

I en veileder utarbeidet av Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet (2015), beskrives nærmere ansvaret til virksomhetsledelsen, dvs. rektor ved skolene. Ledelsen skal blant annet:

- sørge for at alle ansatte er sikkerhetsbevisste, har kunnskap om risikosituasjoner og har fått opplæring i interne sikkerhetsprosedyrer
- kartlegge egne risikosituasjoner der ansatte og elever kan eksponeres for fare
- utarbeide beredskapsplaner i samarbeid med kommunen og nødetatene
- samarbeide med lokalt politi for å styre beredskapen og sikkerheten ved den enkelte skole
- gjennomføre regelmessige øvelser av beredskapsplanen med ansatte i virksomheten

Skolenes beredskapsplaner skal blant annet beskrive aktuelle scenarier der planen kommer til anvendelse, gi en oversikt over kriseledelsens ansvar og oppgaver og inneholde liste over hvem som skal varsles. I et eksempel på beredskapsplan utarbeidet av Utdanningsdirektoratet, legges det vekt på at skolene må ta hensyn til lokale forhold og egne forutsetninger ved utvikling av et godt planverk. Planene skal utarbeides i nært samarbeid med kommuneledelsen og lokalt politi, og være koordinert med beredskapsplanene og de helhetlige ROS-analysene som gjøres i kommunen.

Utdanningsmyndighetene legger vekt på betydning av øvelser i beredskapsarbeidet. Ifølge Kunnskapsdepartementets styringsdokument skal øvelser bidra til at planverket og roller er kjent i

organisasjonen og være en test på om planverket fungerer. Som et minimum bør det ifølge departementet planlegges og gjennomføres minst én øvelse per år, men det er ikke nødvendig at hele organisasjonen øves hver gang. Det påpekes at øvelser er en helt sentral del også av beredskapsarbeidet i forhold til alvorlige hendelser. I denne sammenheng er det ifølge departementet særlig aktuelt å gjennomføre øvelser for evakuering av elevene. Det vises samtidig til at slike øvelser må gjennomføres skjønnsomt.

Også i en veileder fra Utdanningsdirektoratet om skolens møter med trusler om vold (2011), pekes det på behovet for innøvde rutiner for evakuering av skolen. Det vises blant annet til at skolens personell må gjennomgå eventuelle rømningsveier som kan benyttes, og at alle skolens ansatte må vite hvordan de sikrer, blokkerer og låser av elevens og personells oppholdsrom for å holde ute eller redusere fremkommeligheten for eventuelle gjerningsmenn.

3.3 Revisjonskriterier til hver av problemstillingene

3.3.1 Sentraladministrasjonens ansvar

Kommunen ved sentraladministrasjonen har et overordnet ansvar for at skolene drives i samsvar med gjeldende lover og regler, og andre nasjonale retningslinjer og føringer. Det legges i undersøkelsen til grunn at sentraladministrasjonen har ansvar for å ta høyde for alvorlige hendelser ved skolene i egen beredskapsplanlegging, og som skoleeier også har ansvar for å legge til rette for og føre tilsyn med at den enkelte skole har tilfredsstillende beredskap mot alvorlige hendelser.

Ut fra dette utledes følgende revisjonskriterier for problemstilling 1 i undersøkelsen:

Problemstilling 1	Revisjonskriterier
Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap mot alvorlige hendelser?	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Risiko for alvorlige hendelser i skolene skal være integrert i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. ⇒ Kommunen skal følge opp at skolene etterlever nasjonale krav til beredskap mot alvorlige hendelser.

3.3.2 Skolenes ansvar

Ansvaret for å forebygge mot alvorlige hendelser og sørge for god beredskap i barnehager og alle utdanningsinstitusjoner, er delt mellom kommunen, virksomhetsledelsen og nødetatene (Utdanningsdirektoratet 2015, s. 8). Det legges i undersøkelsen således også til grunn at ledelsen ved den enkelte skole, dvs. rektorene, har et selvstendig ansvar for at skolens beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser er tilfredsstillende.

Ut fra dette utledes følgende revisjonskriterier for problemstilling 2 i undersøkelsen:

Problemstilling 2	Revisjonskriterier
Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser?	<ul style="list-style-type: none">⇒ Risiko for alvorlige hendelser skal inngå i skolenes risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner.⇒ Beredskapsplanen skal blant annet inneholde beskrivelser av kriseledelsens ansvar og oppgaver og rutiner for varsling ved alvorlige hendelser.⇒ Ansatte ved skolen skal være gjort kjent med planer og rutiner for beredskap mot alvorlige hendelser, herunder rutiner for varsling og evakuering.⇒ Skolene bør samarbeide med lokalt politi om beredskap mot alvorlige hendelser.⇒ Det bør gjennomføres øvelser av beredskapsplanen, som også omfatter alvorlige hendelser.

4 BAKGRUNN

Dette kapitlet er ment å gi en bakgrunn og et utgangspunkt for revisjonens undersøkelse av hvordan kommunen og skolene i Nittedal ivaretar sitt ansvar for beredskap mot alvorlige hendelser i skolene.

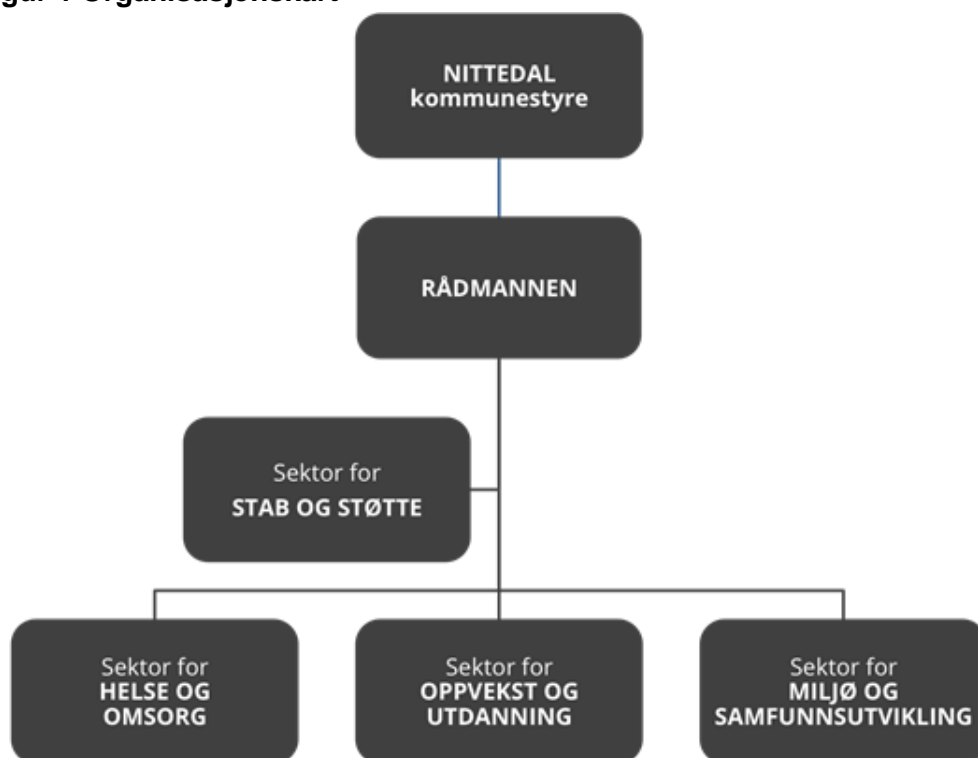
Kapitlet gir først en kort beskrivelse av kommunens organisering på beredskapsområdet og ansvarsfordelingen mellom kommune og skoler. Deretter gir kapitlet en oversikt over skolene i Nittedal kommune, herunder elevtall, beliggenhet og resultater fra elevundersøkelsen med hensyn til psykososialt miljø.

Til slutt i kapitlet gjengis svar på revisjonens spørreundersøkelse til rektorer og lærere når det gjelder vurderinger av hvilke typer «alvorlige hendelser» som kan være aktuelle, erfaringer med slike hendelser, samt synspunkter på hvordan disse ble håndtert.

4.1 Nittedal kommune

Figuren under viser organisasjonskartet for Nittedal kommune på overordnet nivå.

Figur 1 Organisasjonskart

Kilde: Nittedal kommunes hjemmeside, <https://www.nittedal.kommune.no/om-nittedal/organisasjonskart/>

Ansvar for å forebygge mot alvorlige hendelser og sikre god beredskap i grunnskolen delt mellom kommunen på overordnet nivå - sentraladministrasjonen, virksomhetsledelsen ved den enkelte skole, og nødetatene.

Den kommunale beredskapsplikten innebærer at kommunen skal arbeide helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap. Rådmannen har det overordnede administrative ansvaret for beredskap i kommunen og er operativ leder av kommunens kriseledelse (Plan for kommunal kriseledelse i Nittedal 2016).

Kommunalsjef for stab- og støtteseksjonen er beredskapskoordinator i kommunen, med ansvar blant annet for at beredskapsplaneverket er tidsmessig og oppdatert. Kommunalsjefer for de ulike tjenesteområdene har et sektoransvar for beredskap på sine områder.

Rektorene har et ansvar for å ivareta sikkerhet og beredskap på sine skoler. Rektorene skal sørge for å kartlegge egne risikosituasjoner der ansatte, barn og elever kan utsettes for fare, analysere kartleggingene og å vurdere behov for å sette inn målretta beredskapstiltak ved sine skoler.

4.2 Skolene i Nittedal

I Nittedal er det 7 barneskoler, 3 ungdomsskoler og én videregående skole. I denne undersøkelsen fokuserer det på grunnskolene, da de er kommunens ansvar.

Nittedal kommune hadde 3260 elever i grunnskolen i skoleåret 2015/2016. Skolen med høyest elevtall er Ulverud skole med 488 elever, mens Hagen barneskole er den minste skolen med 190 elever.

Figur 2 Ulverud skole

Kilde: Nittedal kommune, flyfoto fra panorama Norge

Skolene i Nittedal har forskjellige elevantall, arkitektonisk utforming og avstand mellom seg og nødetatene. De fleste skolene består av flere bygg. Noen av skolene har også møtt økende elevtall med å sette opp midlertidige løsninger som paviljonger. Tabellen under viser alle skolene i Nittedal og deres elevantall. Figuren viser også lokalisering målt opp mot avstand til de nærmeste nødetatene: Nittedal brannstasjon, Akershus Universitetssykehus (Ahus) og Nittedal lensmannskontor.

Tabell 1 Oversikt over skolene i Nittedal

Skole	Trinn	Antall elever	Kilometer til brannstasjon	Kilometer til lensmann	Kilometer til sykehus
Holumskogen	1.-7. trinn	260	8,3	8,3	10
Ulverud	1.-7. trinn	488	6,5	6,5	11,5
Hagen	1.-7. trinn	190	12,4	12,5	29
Sørli	1.-7. trinn	291	3,3	3	20
Slattum	1.-7. trinn	440	5,5	5,5	12
Rotnes	1.-7. trinn	379	2,3	2,3	18,5
Kirkeby	1.-7. trinn	316	8	8,1	24,5
Hakadal	8.-10. trinn	220	8,8	8,9	25,3
Nittedal	8.-10. trinn	251	1,8	1,9	18,3
Li	8.-10. trinn	490	6,5	6,4	11,6

Kilde: Nittedal kommune.no, Gule sider.no

Kort avstand til nødetatene kan bidra til å redusere konsekvensene av alvorlige hendelser. Den skolen som ligger lengst unna alle nødetatene er Hagen barneskole. De øvrige skolene i kommunen ligger innenfor en mils radius til brannvesen og lensmannskontor. I nasjonal sammenheng er det korte avstander fra skolene til nødetatene i Nittedal.

Mange peker på den betydningen et godt psykososialt læringsmiljø har som forebyggende tiltak også mot alvorlige hendelser (f.eks. Utdanningsdirektoratet 2011). I 2015 har det vært arbeidet med en kvalitetsstrategi i Nittedalskolen. Strategien løfter frem noen områder som står sentralt i å sikre godt læringsutbytte, blant annet at alle elever skal oppleve et psykososialt miljø fritt fra mobbing og krenkelser (Nittedal kommune 2015).

Elevundersøkelsen fra 2015 (figur 4) viser at elevene i Nittedal trives og opplever både mestring og faglige utfordringer. Andelen elever som opplever mobbing har mellom 2013 og 2015 holdt seg stabilt lav. Det er en liten gruppe elever som oppgir å ha opplevd mobbing den siste måneden.

Figur 3 Resultater fra elevundersøkelsen

Indikator	Trinn	2013	2014	2015
Trivsel	7. trinn	4,5	4,4	4,4
	10. trinn	4,3	4,1	4,2
Mobbing	7. trinn	1,2	1,2	1,2
	10. trinn	1,2	1,3	1,2

Kilde: Årsmelding Nittedal kommune 2015. Resultatene måles på en skala fra 1-5, hvor 5 er best bortsett fra på mobbing der lave tall betyr lav forekomst av mobbing.

Kommunen understreker i årsmeldingen at arbeidet for å nå målet om at ingen elever skal oppleve mobbing eller krenkelser i Nittedalsskolen fortsetter.

4.3 Skolenes erfaringer med alvorlige hendelser

Revisjonen har spurt rektorene om hvilke alvorlige hendelser de anser utgjør størst risiko ved sine skoler.

Flere av rektorene peker på risikoen for vold, enten fra elever som har opplevd traumatiske ting eller fremmede «ustabile mennesker som kan oppsøke skolen», i tillegg til vold fra utagerende elever. En av rektorene trekker spesielt fram trusler om vold på nett. To av rektorene identifiserer situasjoner der foreldre uten samværsrett kommer for å ta med seg barn som den største risikoen for alvorlige hendelser.

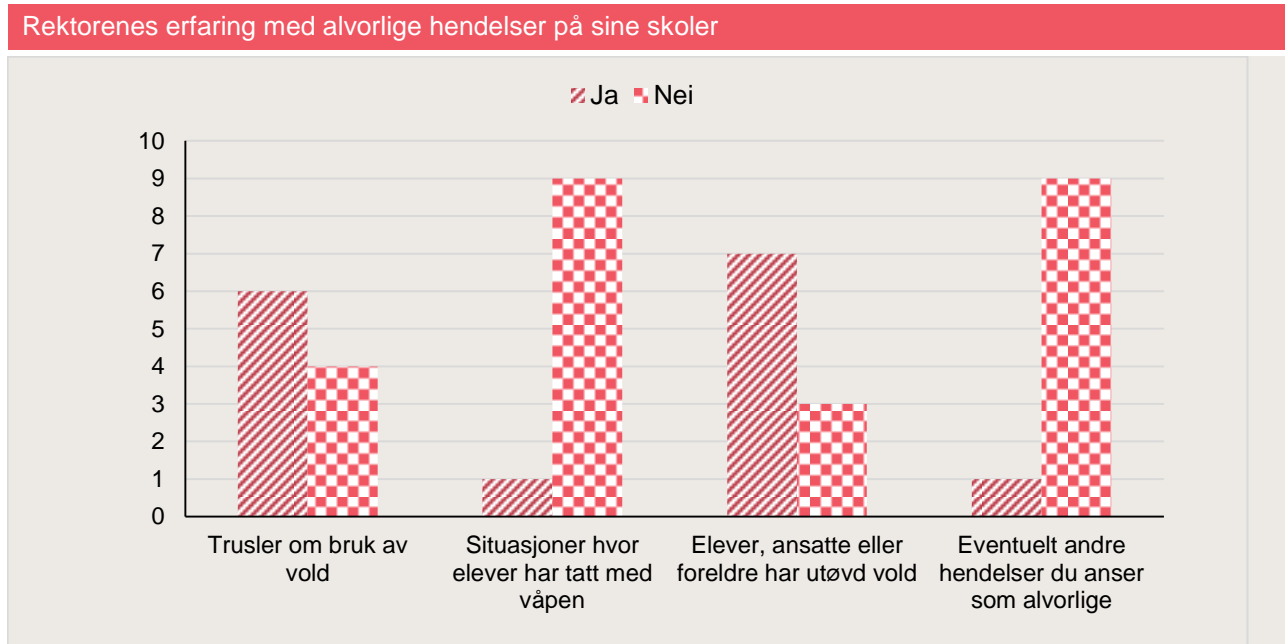
Revisjonen har også spurt rektorer og lærere ved skolene om sine erfaringer med alvorlige hendelser på sin skole. I kommentarfelt til undersøkelsen kunne rektorene utdype og beskrive de alvorlige situasjonene, og hvordan disse ble håndtert.

4.3.1 Rektorenes erfaringer

Et flertall av rektorer og lærere oppgir å ha opplevd alvorlige hendelser. Seks av ti rektorer oppgir at trusler om bruk av vold har funnet sted ved skolen mens de har vært rektor.

Rektorene oppgir at flere av de alvorlige hendelsene dreier seg om utagerende elever som har vært voldelige. Noen av rektorene forteller også om andre tilfeller av vold mellom elever med forskjellig alvorlighetsgrad. Dette inkluderer følgende eksempler:

- Elever som truer, med og uten våpen
- Elever som er voldelige – mot medelever og lærere
- Elev har med våpen på skolen
- Foresatt truer skolens personale.

Figur 4 Rektorenes erfaring med alvorlige hendelser

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til rektorer i Nittedal N=10.

Rektorene har fulgt opp hendelsene med følgende tiltak, blant annet:

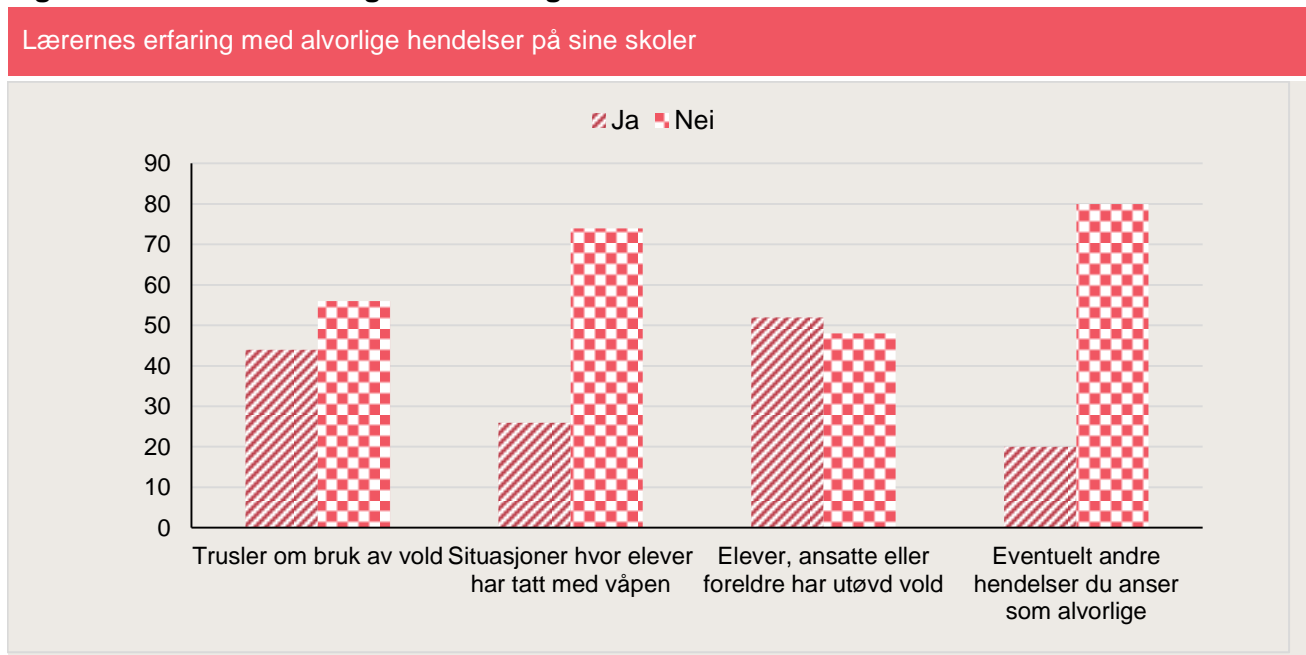
- Å utarbeide rutiner for å håndtere utagerende elever
- Samtaler med eleven(e)
- Bortvisning
- Kontakt med foresatte
- Kontakt med politiet, anmeldelser og bekymringssamtaler
- Holdekurs
- Involvering av andre faggrupper og relevante instanser i kommunen.

4.3.2 Lærernes erfaringer

Lærerne oppgir i en spørreundersøkelse å ha tilsvarende erfaringer med alvorlige hendelser (figur 11).

44 prosent av lærerne har opplevd trusler om bruk av vold, 26 prosent har opplevd at elever har tatt med våpen på skolen og 52 prosent har opplevd at elever, lærere eller foreldre har brukt våpen på skolen. 20 prosent av lærerne har opplevd andre alvorlige hendelser på sin skole.

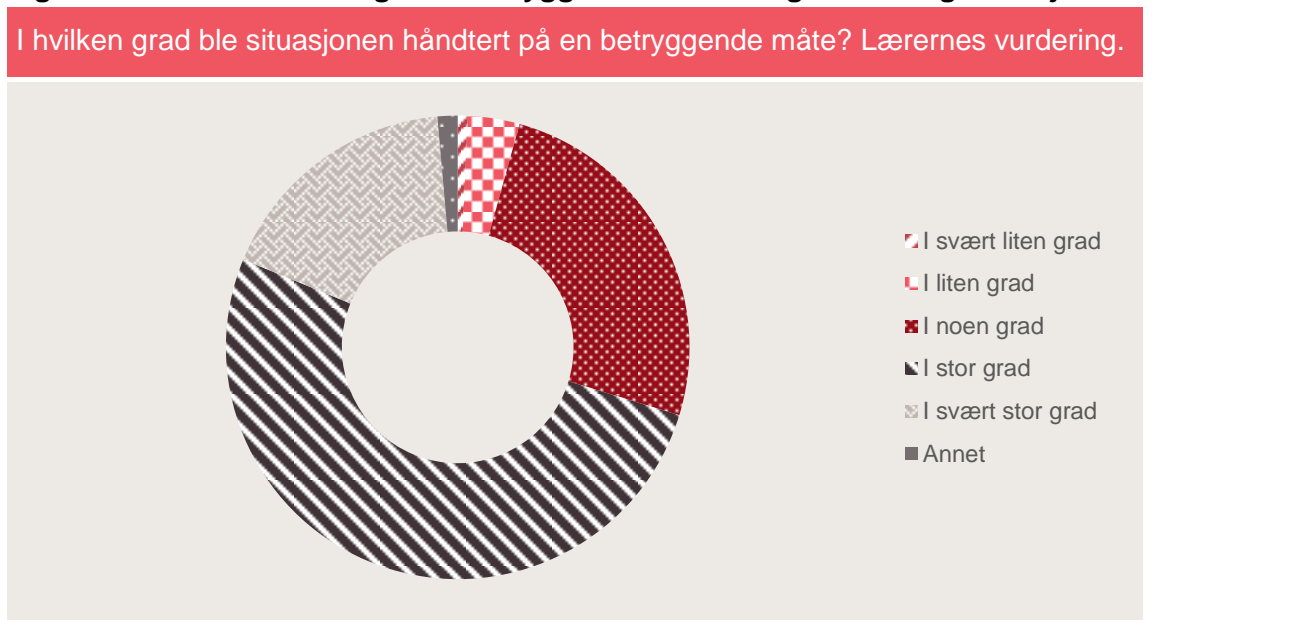
Figur 11 Lærernes erfaring med alvorlige hendelser

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedalsskolen 27.9.2016. N= 196. Svar i prosent.

I spørreundersøkelsen ble lærerne som oppgir å ha opplevd en alvorlig hendelse spurt om hvorvidt de synes hendelsen ble håndtert på en betryggende måte. Svarene er angitt i figur 5.

Figur 5 Lærernes vurderinger av betryggende håndtering av alvorlig situasjon

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedalsskolen 27.9.2016. N= 196. Svar i prosent.

Nærmere 70 prosent av lærerne synes hendelsen i stor og svært stor grad ble håndtert på en betryggende måte. 25 prosent av lærerne synes hendelsen i noen grad ble håndtert på en

betryggende måte. I underkant av 5 prosent svarer at hendelsen i liten eller svært liten grad ble betryggende håndtert.

5 SENTRALADMINISTRASJONENS ANSVAR FOR BEREDSKAP I KOMMUNEN

5.1 Innledning

Kapitlet beskriver hvordan Nittedal kommune på overordnet nivå ivaretar sitt ansvar for å sikre beredskap mot alvorlige hendelser i skolene. Det legges til grunn at sentraladministrasjonen har ansvar for å ta høyde for alvorlige hendelser ved skolene i egen beredskapsplanlegging, og som skoleeier også et ansvar for å følge opp at skolenes beredskapsarbeid er i samsvar med krav i lover og forskrifter.

Fremstillingen er basert på en gjennomgang kommunens risikoanalyser og beredskapsplaner, svar på revisjonens spørreundersøkelse til rektorene ved samtlige barne- og ungdomsskoler i kommunen, samt intervjuer med ansatte med ansvar for beredskap i kommuneadministrasjonen.

Følgende problemstilling, med tilhørende revisjonskriterier, er lagt til grunn i kapitlet:

Problemstilling 1	Revisjonskriterier
Følger kommunen opp og legger til rette for at skolene har beredskap mot alvorlige hendelser?	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Risiko for alvorlige hendelser i skolene skal være integrert i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. ⇒ Kommunen skal følge opp at skolene etterlever nasjonale krav til beredskap mot alvorlige hendelser.

5.2 Kommunens risikoanalyser og beredskapsplaner

Det er i undersøkelsen lagt til grunn at risikoen for alvorlige hendelser i skolene skal være integrert i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyse) og beredskapsplaner. Revisjonen har fått oversendt kommunens overordnede beredskapsplan og ROS-analyse, i tillegg til beredskapsplan og ROS-analyser fra hver av de ti skolene i kommunen.

I kommunens oversendelsesbrev til revisjonen av 22.4.2016 vises det til at det fra overordnet nivå i kommunen er rettet spesiell oppmerksomhet mot alvorlige hendelser i skolene, at temaet preger det nasjonale arbeidet innenfor beredskap, og at kommunene er forventet å gi prioritet til nettopp dette arbeidet. I intervjuer pekes det på at det også på skolenivå er større oppmerksomhet om alvorlige hendelser.

ROS-analysen revisjonen har fått oversendt er fra 2011, og ble utarbeidet med bistand fra Det Norske Veritas (DNV). Kommunen opplyser i sitt brev at analysen før dette ble gjennomført i 2000.

Det vises til tre kartlegginger i ROS-analysen fra 2011 som er relevante for revisjonens undersøkelse:

- Bussulykker med skoleelever eller barnehagebarn
- Terror
- Viljestyrte ulovlige handlinger (vold, skyting, drap) på skoler, barnehager

Analysen fra DNV dokumenterer foreløpige resultater fra risiko- og sårbarhetsanalysen av kommunen. Det gjenstår i følge analysen å vurdere sannsynlighet og konsekvens for flere av de definerte farene, beskrive nærmere enkelte farer og identifisere tiltak for de kritiske risikoene.

Viljestyrte ulovlige handlinger på skoler blir i analysen vurdert som «mindre sannsynlig», men samtidig «kritisk» med hensyn til konsekvenser for liv og helse. Ulovlige handlinger på skole blir plassert i «gult område». For risikoer i gult område kan det i følge analysen gjøres en kost/nytte vurdering av mulige tiltak. Risikoene i gult område bør ifølge analysen overvåkes med tanke på at forutsetningene vurderinger av konsekvens og sannsynlighet kan endre seg.

Det vises i ROS-analysen til at skolene har beredskapsplaner for hendelser som vold og drap, og at disse også bør kunne brukes for andre enheter i kommunen. Det fremgår ikke av ROS-analysen eller dokumentasjonen revisjonen ellers har fått oversendt om det fra kommunens side er gjort nærmere analyser av risiko for alvorlige tilsiktede hendelser ved skolene, eller om det er vurdert særskilte tiltak for å håndtere denne risikoen.

ROS-analysen fra 2011 ble utgangspunktet for utarbeidelse av *Plan for kommunal kriseledelse*. Versjonen revisjonen har fått oversendt ble oppdatert 21.12.15. Planen omhandler ikke risiko for alvorlige hendelser ved skolene særskilt, men beskriver på overordnet nivå hvordan kommunens ledelse skal organisere seg som kommunal kriseledelse og lede kommunens innsats i krisesituasjoner, dvs. ved enhver hendelse. Det vises til at planen er en overordnet plan, som sammen med fagplaner for beredskap utarbeidet av kommunens sektorer, utgjør «kommunens totale beredskapsverk» (s. 4).¹

5.2.1 Oppdatering av analyse og plan 2016

Plan for kriseledelse skal gjennomgås i løpet av januar hvert år. Det skal foretas en hovedrevisjon av planen hvert 4. år, første gang i 2016. Revisjonen skal fortrinnsvis skje parallelt med revisjon av kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse (Plan for kommunalkriseledelse 21.12.15).

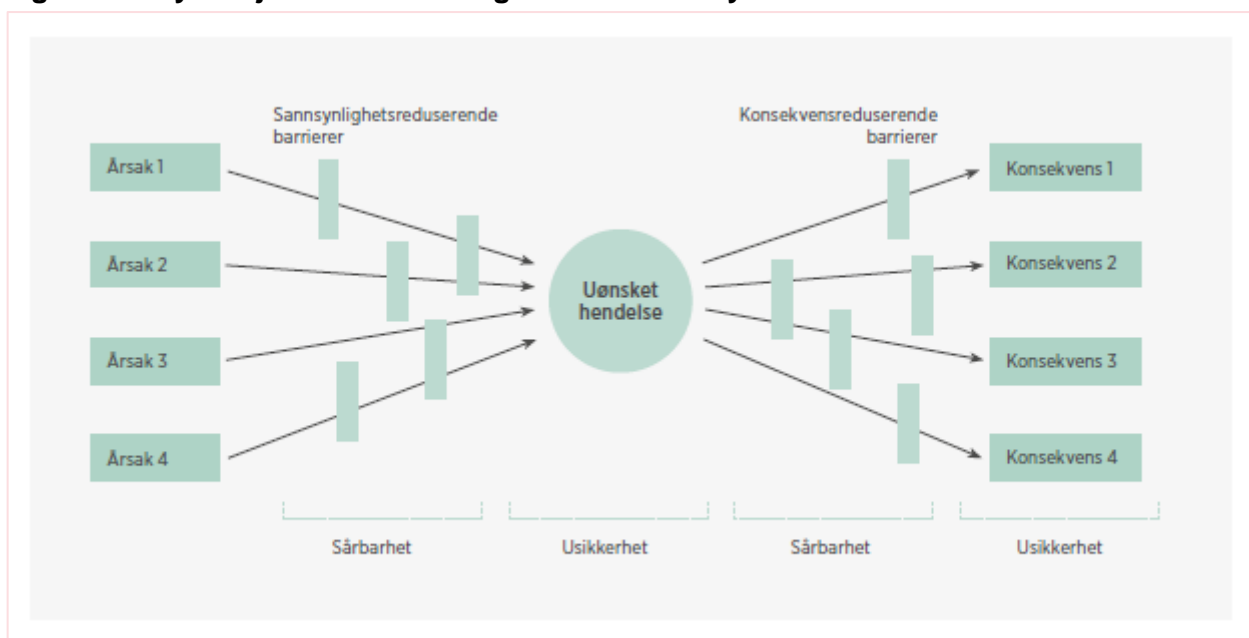
¹ Blant «tiltakskortene» som skal følge Plan for kommunal kriseledelse, er tiltakskort for «ulovlige viljestyrte handlinger». Tiltakskortene er ikke vedlagt planen revisjonen har fått oversendt.

Arbeidet med å revidere kommunens ROS-analyse og plan for kriseledelse (oppdatert 17.6.16) er slutført, og ble behandlet av kommunestyret 26.9.2016 (sak 107/16). Ifølge kommunens brev til revisjonen har sektor for oppvekst og utdanning vært godt involvert i dette arbeidet, med representanter både fra kommunenivå og enhetsnivå.

Kommunalsjef/stabssjef opplyser i intervju at arbeidet med ny ROS-analyse ble basert på en analysemetodikk utarbeidet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, noe som blant annet innebærer en mer «likeverdig balansering» av risikoområder, ikke rødt-grønt som tidligere.² Det blir også vist til at dette arbeidet i stor grad har involvert ekstern fagkompetanse.

Som vi kan se i figuren under settes det opp et sløyfeskjema med den uønskede hendelsen i midten, flankert av årsaker og sannsynlighetsreduserende barrierer på venstre side, og av konsekvenser og konsekvensreduserende barrierer på høyre side.

Figur 6 Analyteskjema for risiko- og sårbarhetsanalyse av uønskede hendelser

Kilde: DSB 2014

Kommunalsjefene for oppvekst og utdanning viser i intervju til at kommunens nye ROS-analyse omfatter risiko for «ekstremvold», også på skolene. Dette fordi det oppleves som en reell risiko. I motsetning til «alminnelig vold» kan dette dreie seg om bomber, skoleskyting eller lignende.

² Metodikken baserer seg på direktoratets «Veileder i helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen» (DSB 2014).

Risikoen for ekstremvold er én av i alt 15 risiko- og sårbarhetsanalyser som er utarbeidet i forbindelse med revisjonen av plan for kriseledelse. Risikoen for alvorlige tilsiktede hendelser på skolene beskrives her nærmere og mer utfyllende enn i ROS-analysen fra 2011, og omfatter:

- Beskrivelse av uønsket hendelse og lokale forhold
- Årsaker
- Identifiserte eksisterende tiltak
- Sannsynlighet
- Sårbarhetsvurdering
- Konsekvensvurdering

Scenarioet som er grunnlaget for analysen er trussel med skytevåpen mot ansatte og elever.³ Kommunen beskriver de lokale forholdene slik i analyseskjemaet:

Skolene (og øvrige bygg) i Nittedal har forskjellig infrastruktur og ulik varslingsstruktur. Kriser håndteres i linjen, med støtte fra nødetater - og med kriseledelsesstøtte fra kommunen.

Nittedal har lite ungdomskriminalitet og har de siste par årene ikke hatt nye førstegangskriminelle under 18. Nittedal kommune har imidlertid en del voldssaker.

Av mulige årsaker til ekstremvold nevnes mobbing i skolen, ekstremisme og psykiske problemer. Tiltak som er etablert omfatter blant annet arbeid med skolefravær, gode rutiner for tidlig innsats, lavterskeltilbud, bistand fra utekontakt og ungdomskoordinator, samt et godt samarbeid med politiet.

Kommunen vurderer videre sannsynligheten for at en alvorlig situasjon med bombe, kniv eller skytevåpen med fare for liv skal finne sted i Nittedal som lik eller lavere enn i resten av landet. Det begrunnes med at det «skjer svært få drap i Norge, og det skjer færre drap enn tidligere. Det har imidlertid samtidig vært en økning i anmeldelse av voldssaker». I tillegg trekkes det fram at Nittedal har svært lav kriminalitetsstatistikk, spesielt blant ungdom.

I sårbarhets- og konsekvensvurderingen skriver kommunen at samfunnskritiske funksjoner i hovedsak vil bli berørt hvis hendelsen er en bombe og skaden også omfatter skader på bygninger og annen infrastruktur. Ved skyting vurderer kommunen at konsekvensene i hovedsak er for liv og helse, og at disse konsekvensene kan være mange og omfattende.

I analysen understrekes at usikkerheten rundt slike alvorlige situasjoner er høy⁴, og at kommunen har liten mulighet for å styre for å redusere sannsynligheten for slike alvorlige hendelser.

³ Det vises i den sammenheng til DSBs «Risikoanalyse av skoleskyting i Nordland. Delrapport til Nasjonalt risikobilde 2015» (DSB 2015). Her kommer en ung og ensom gutt på skolen med våpen med mål om å skyte så mange som mulig.

⁴⁴ Kommunen trekker fram to usikkerhetsfaktorer: «Usikkerhet om risikoen øker med større ulikhet i samfunnet» og «usikkert hvor grensen går for hva som er "vanlig vold" og hva som er "ekstrem-situasjon"».

Kommunen trekker til slutt i ROS-analysen fram følgende forslag til tiltak om en slik hendelse skulle inntreffe:

- Mens en alvorlig hendelse pågår skal beredskapsplan følges og politiet varsles
- Kriseteam må iverksettes tidlig
- Kommunen må sikre god oppfølging av alle berørte og pårørende, også over tid etter en slik episode for å redusere omfanget av senskader, spesielt med tanke på psykisk helse.

5.3 Sentraladministrasjonens oppfølging av skolenes beredskapsarbeid

Det er i undersøkelsen lagt til grunn at kommunen skal følge opp at nasjonale krav til beredskap mot alvorlige hendelser også etterleves på skolenivå.

5.3.1 Ansvarsfordelingen

Kommunalsjef/stabssjef ivaretar det overordnede ansvaret for beredskap i kommunen, på vegne av rådmannen. I intervju blir det vist til at kommunalsjefens oppgaver blant annet omfatter metodikk for ROS-analyser og sentral kriseledelse, koordinering av «dokumenthierarkiet» for beredskap i kommunen, samt koordinering av kontakt med aktuelle instanser utenfor kommunen, som fylkesmannen og DSB.

Kommunalsjef/stabssjef viser i intervju til at rektorene har et selvstendig ansvar for beredskapsarbeidet på sine skoler. Kommunen gjennomfører ikke tilsyn med den enkelte skoles beredskapsarbeid. Det vises til at kommunen ikke ønsker å «overta» det lokale ansvaret for beredskap, men ivareta behovet for kompetanse på et mer generelt nivå. Kommunen har også ansvaret for å stille med «verktøy og strukturer» dersom noe skulle skje, som kriseledelse, samarbeid med andre kommuner og pårørendesenter.

Kommunalsjef/stabssjef peker generelt på at kommunen er avhengig av at enhetslederne tar sitt ansvar for lokalt beredskapsarbeid på alvor, og at det kan svekke den lokale beredskapsevnen hvis kommunen i for stor grad kontrollerer og lager rigide systemer for beredskapsarbeidet på lokalt nivå.

Kommunalsjefen for oppvekst og utdanning har et overordnet ansvar for beredskap i skolene. Det blir opplyst i intervju at mye av det løpende arbeidet med beredskap er delegert til assisterende kommunalsjef, som også fungerer som bindeleddet mellom skolene og kommuneledelsen.

Også kommunalsjefene for oppvekst og utdanning understreker i intervju at de enkelte rektorene har hovedansvaret for beredskapsarbeidet på sine skoler, herunder et ansvar for å oppfylle krav til beredskap i lov og forskrifter.

5.3.2 Oppfølging av skolenes risikoanalyser og beredskapsplaner

Kommunalsjefene understreker at rektorene også har ansvaret for at skolene har risikoanalyser og beredskapsplaner, og ansvar for at planene blir oppdatert jevnlig og øvd.

Kommunalsjefer for oppvekst og utdanning viser til at det er et krav fra kommunens side at ROS-analyser og beredskapsplaner skal være på plass ved samtlige skoler. Kommunens forsikrer seg om at skolene har dette, men analyser og planer blir ikke kvalitetssikret eller godkjent. Det legges vekt på at analysene og planene er skolenes egne produkter. Samtidig har rektorene et klart inntrykk av at sitt planverk er blitt godkjent. Ti av ti rektorer svarer ja på revisjonens spørsmål om planverket er godkjent av skoleeier, altså kommunen.

Det vises videre til at kommunen har en klar forventning om at personalet på skolene involveres i arbeidet med risikoanalyser og beredskapsplaner, og at planer og rutiner for beredskap mot alvorlige hendelser i tilstrekkelig grad er gjort kjent for de ansatte. Det pekes i den sammenheng på at skolenes årshjul for HMS-arbeid bør omfatte rutiner for hvordan beredskaps-planer og rutiner skal gjøres kjent for nye ansatte. Det vil ifølge kommunalsjefene bli vurdert om det er behov for at kommunen i større grad følger opp at de ansatte ved skolene involveres i beredskapsarbeidet

Kommunalsjefer for oppvekst og utdanning opplyser at det med utgangspunkt i ny ROS-analyse på kommunenivå, og nye maler, legges opp til at skolene etter hvert skal gjennomgå sine analyser.

I brev til revisjonen fra kommunen av 22.4.16 opplyses det om at alle enheter, herunder skolene, får årlig påminnelse om å holde både ROS-analyse og beredskapsplan oppdatert og «friskt i minne» hos personalet. Seneste gjennomgang av beredskapsarbeidet med rektorene var ifølge kommunens brev 3. mars 2016. Fokus på møtet var metodikk for ROS-analysen, forholdet mellom analysen og beredskapsplanen, behovet for at beredskapsplanen er tilpasset de reelle forholdene lokalt, samt metoder for å sikre at personalet er sikkerhetsbevisste og kjent med beredskapsplanen.

Kommunalsjef/stabssjef opplyser videre at én gang i året (januar/februar) får samtlige enheter i kommunen påminnelse om at beredskapsplanene skal revideres av enheten. Det foretas i tillegg stikkprøvekontroll av enkelte av planene i etterkant av dette arbeidet, noe som også omfatter enkelte av skolene.

I kommunens brev av 22.4.16 understrekes det at beredskapsplanverket på skolene skal være basert på de ressurser og systemer som skolene til enhver tid disponerer, slik at det ikke legges begrensninger i skolenes planverk, basert på at skolens systemer ikke er ideelle. Kommunen har uttrykt at en lokal beredskapsplan skal være bygd opp rundt de hjelpemidler og det ressurspåslag som er sannsynlig i en gitt situasjon.

5.3.3 Andre tiltak for oppfølging av skolenes beredskapsarbeid

Det pekes i intervjuene på at kommunen ellers bidrar til skolenes beredskapsarbeid med blant annet metodikk for utarbeidelse av ROS-analyser og ulike kompetansehevede tiltak, som fagdager og samlinger, i regi både av kommunen på overordnet nivå og på kommunalsjefnivå.

Kommunalsjefene for oppvekst og utdanning viser til at beredskap, også mot alvorlige hendelser, jevnlig er på dagsorden i dialogen mellom kommunens skoleadministrasjon og skolene. Det vises

også til at arbeidet med elevenes skolemiljø, etter opplæringslovens kapittel 9-a, generelt har stor betydning for forebygging mot alvorlig tilsiktede hendelser ved skolene.

Av mer konkrete tiltak for å styrke skolenes beredskapsarbeid, vises det i kommunens brev av 22.4.16 til nye telefonsystemer. Det har ifølge brevet vært fokus på varslingsanlegg på skolene, og det er i dag forskjellige telefonsystemer på skolene med varierende alder og funksjonalitet. I prioritert rekkefølge er kommunen i gang med å skifte ut telefonsystemene skole for skole. I dette arbeidet har mulighetene til å bruke telefonene i en beredskapssammenheng vært viktig. Det har vært avgjørende å få på plass telefoner i hvert klasserom, slik at alle rom kan nås i en krisesituasjon. Det har også vært fokusert på funksjonalitet som gjør det mulig å bruke systemet til varsling via høyttaler og varsling til bare deler av en skole av gangen, i tilfelle en gjerningsmann er på området.

Nye telefonsystemer er ifølge kommunen (pr. 22.4.2016) på plass på Holumskogen skole, Sørli skole, Slattum skole og på vei på Rotnes skole og Nittedal ungdomsskole. Neste skole som er prioritert er Li ungdomsskole.

5.3.4 Øvelser

I kommunens brev av 22.4.2016 vises det til at det som ledd i oppfølgingen av kommunens systemer for håndtering av kriser, gjennomføres øvelser. *Plan for kommunal kriseledelse* fastslår at det skal avholdes beredskapsøvelse for kommunal kriseledelse hvert år, som bør alterneres mellom teoretisk papirøvelse og praktisk øvelse. Ifølge kommunens brev er planverket øvd 2-3 ganger per år. Kommunalsjef/stabssjef bekrefter i intervju at også det nye planverket skal øves to ganger i året.

Det opplyses i brevet om at alle enhetslederne i kommunen ble øvd på informasjonskriser på et todagers seminar høsten 2014. I juni 2015 ble kommunens pårørendetelefon øvd.

Det vises i brevet til beredskapsøvelser på kommunenivå som også har omfattet skolene. I 2014 øvde kommunen alvorlige viljestyrt handling som involverte to av ungdomsskolene i Nittedal (Li skole og Nittedal ungdomsskole). Kommunen fikk øvd følgende:

- kriseledelse (kommunenivå)
- informasjonsstyring (inkludert mediehåndtering)
- psykososialt kriseteam
- evakuerte- og pårørendesenter

I juni 2015 ble kommunen øvd av fylkesmannen, sammen med Nannestad kommune, hvor bussulykke med skoleelever eller barnehagebarn var scenariet. Etter samtlige øvelser har det vært gjennomført evalueringer og gjort justeringer av kommunens planverk.

Kommunalsjefene for oppvekt og utdanning viser i intervju til at det ikke er etablert noe fast system for gjennomføring av øvelser på skolenivå. Dette er ifølge kommunalsjefene opp til skolene selv, utfra det ansvaret skolene har for beredskap og lokale behov. Det vises videre til at hva det eventuelt øves på også må ses i lys av andre typer risiko, som kan variere fra skole til skole, som

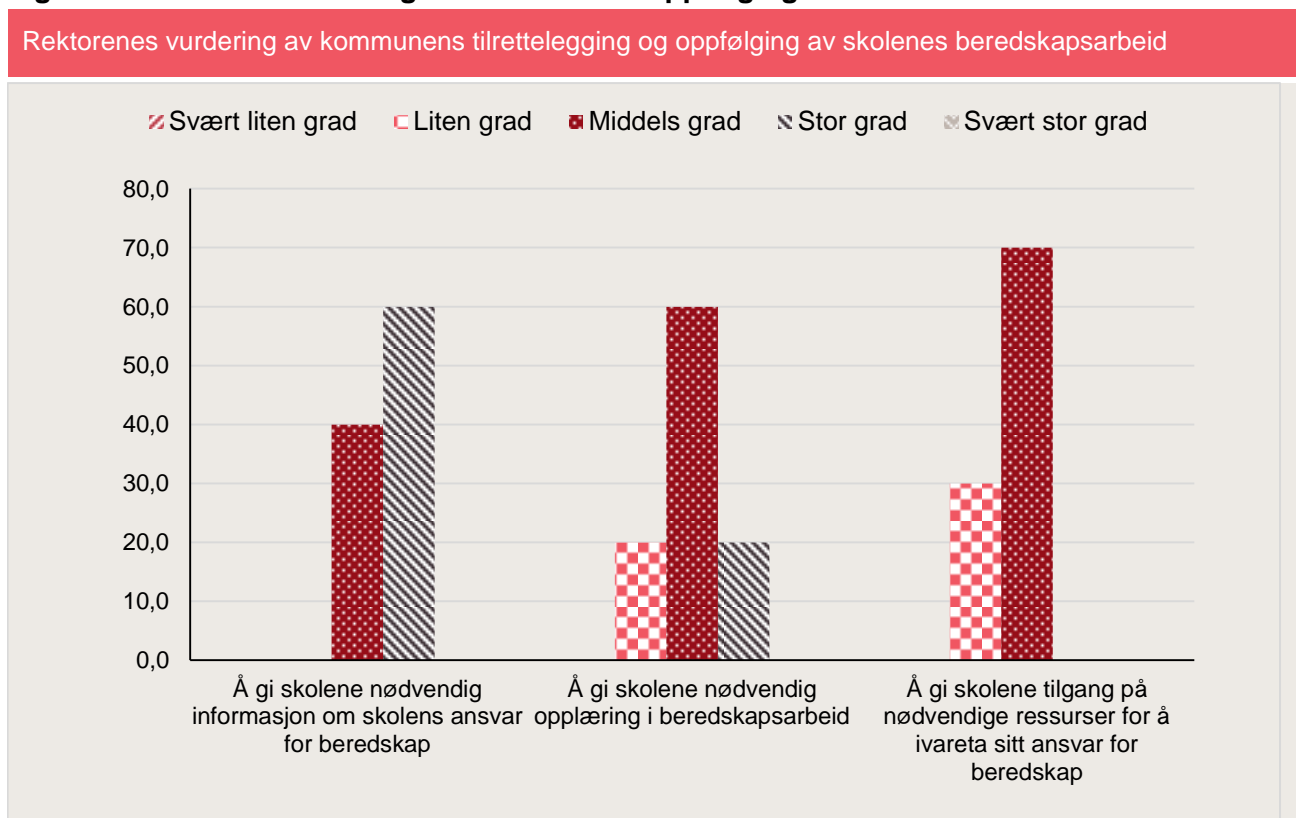
f.eks. risiko for flom. Det vises til at kommunen vil vurdere behovet for å gjennomføre øvelser i bruken av de nye telefonsystemene.

Kommunalsjefene legger ellers vekt på den «øving» og erfaring som skjer ved håndtering av faktiske hendelser. Kommunen opplever at skolene har reagert på en god måte når noe har skjedd. Det har også vært gode felles oppsummeringer i etterkant.

5.3.5 Rektorenes vurderinger av sentraladministrasjonens oppfølging

Rektorene ved samtlige barne- og ungdomsskoler i kommunen har svart på revisjonens spørreundersøkelse om beredskapsarbeidet ved skolene. Undersøkelsen omfattet spørsmål om hvordan rektorene opplever sentraladministrasjonens tilrettelegging og oppfølging av beredskapsarbeidet. Svarene på spørreundersøkelsen (figur 2) viser at et flertall av rektorene i stor grad er fornøyd med informasjonen om skolenes ansvar, og i middels grad er fornøyd med opplæringen i beredskapsarbeid og tilgang på nødvendige ressurser.

Figur 7 Rektorenes vurdering av kommunens oppfølging

Kilde: Questback spørreundersøkelse til rektorer i Nittedal, dato, N=10.

Seks av ti rektorer opplever at kommunen i stor grad gir skolene nødvendig informasjon om skolens ansvar for beredskap. Fire av ti rektorer vurderer informasjonen som middels. Ingen av rektorene svarer at kommunen i liten, svært liten eller svært stor grad gir skolene nødvendig informasjon om skolens ansvar for beredskap. To av rektorene svarer at de i stor grad opplever at skolene gis nødvendig opplæring i beredskapsarbeidet. Seks av rektorene er middels fornøyd, mens to av

rektorene er i liten grad opplever at kommunen gir skolene nødvendig opplæring i beredskapsarbeidet. Sju av ti rektorer svarer at de i middels grad mener at skolene får tilgang på nødvendige ressurser for å ivareta sitt ansvar for beredskap. Tre rektorer mener at det i liten grad gis tilgang på nødvendige ressurser på dette området.

Rektorene ble også spurt om i hvilken grad beredskap har vært et regelmessig tema på møter mellom skoleeier og skoleledelse. Sju av ti rektorer svarer at beredskap i middels grad har vært et regelmessig tema på slike møter. Tre av rektorene svarer at beredskap i liten grad har vært et regelmessig tema.

5.4 Revisjonens vurdering

Undersøkelsen viser at risikoen for alvorlige tilsiktede hendelser ved skolene er integrert i kommunens ROS-analyse. Oppmerksomheten om denne risikoen synes styrket etter revidering av kommunens ROS-analyse som ble gjennomført i 2016. Risikoområdet er ikke synliggjort særskilt i kommunens plan for kriseledelse, som etter det revisjonen forstår, i første rekke er ment å beskrive hvordan kommunens kriseledelse skal organiseres på overordnet nivå, for enhver hendelse.

Undersøkelsen viser videre at det er etablert en klar ansvarsfordeling mellom kommunenivå og skolenivå, med et stor selvstendig ansvar for beredskapsarbeidet for rektorene. Den direkte oppfølgingen fra sentraladministrasjonens side skjer først og fremst ved å følge opp at skolene har utarbeidet ROS-analyser og beredskapsplaner, samt ved regelmessige kontroller av at analyser og planer er oppdaterte. Revisjonens merker seg at kommunen vil vurdere behovet for i større grad å følge opp at de ansatte ved skolene involveres i beredskapsarbeidet.

Rektorenes svar på spørreundersøkelsen kan etter revisjonens vurdering tyde på at det kan være et potensiale for å styrke kommunens oppfølging av beredskapsarbeidet ved skolene, også når det gjelder informasjon og opplæring.

Kommunen er i ferd med å få på plass nye telefonsystemer på skolene, noe som er viktig for å sikre tilstrekkelige systemer for varsling internt på skolene. Det er etter revisjonens vurdering viktig at dette arbeidet følges opp og slutføres. Det vises til at det i intervju fremkommer at kommunen vil vurdere behovet for at skolene øver på bruken av de nye telefonsystemene.

6 SKOLENES BEREDSKAPSARBEID MOT ALVORLIGE HENDELSER

6.1 Innledning

Kapitlet beskriver hvordan skolene ivaretar sitt ansvar for beredskap mot alvorlige hendelser. Det er i undersøkelsen lagt til grunn at ledelsen ved den enkelte skole har et selvstendig ansvar for at skolens beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser er tilfredsstillende.

Fremstillingen er basert på en gjennomgang av ROS-analysene og beredskapsplanene til samtlige barne- og ungdomsskoler i kommunen, svarene på revisjonens spørreundersøkelser til rektorene og fast ansatte lærere ved skolene, samt intervjuer med kommunalsjefer for beredskap og skole.

6.2 Revisjonskriterier

Følgende problemstilling, med tilhørende revisjonskriterier, er lagt til grunn i kapitlet:

Problemstilling 2	Revisjonskriterier
Har de enkelte skolene et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser?	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Risiko for alvorlige hendelser skal inngå i skolenes risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. ⇒ Beredskapsplanen skal inneholde beskrivelser av kriseledelsens ansvar og oppgaver og rutiner for varsling ved alvorlige hendelser. ⇒ Ansatte ved skolen skal være gjort kjent med planer og rutiner for beredskap mot alvorlige hendelser, herunder rutiner for varsling og evakuering. ⇒ Det bør gjennomføres øvelser av beredskapsplanen, som også omfatter alvorlige hendelser. ⇒ Skolene bør samarbeide med lokalt politi om beredskap mot alvorlige hendelser.

6.3 Skolenes risikoanalyser og beredskapsplaner

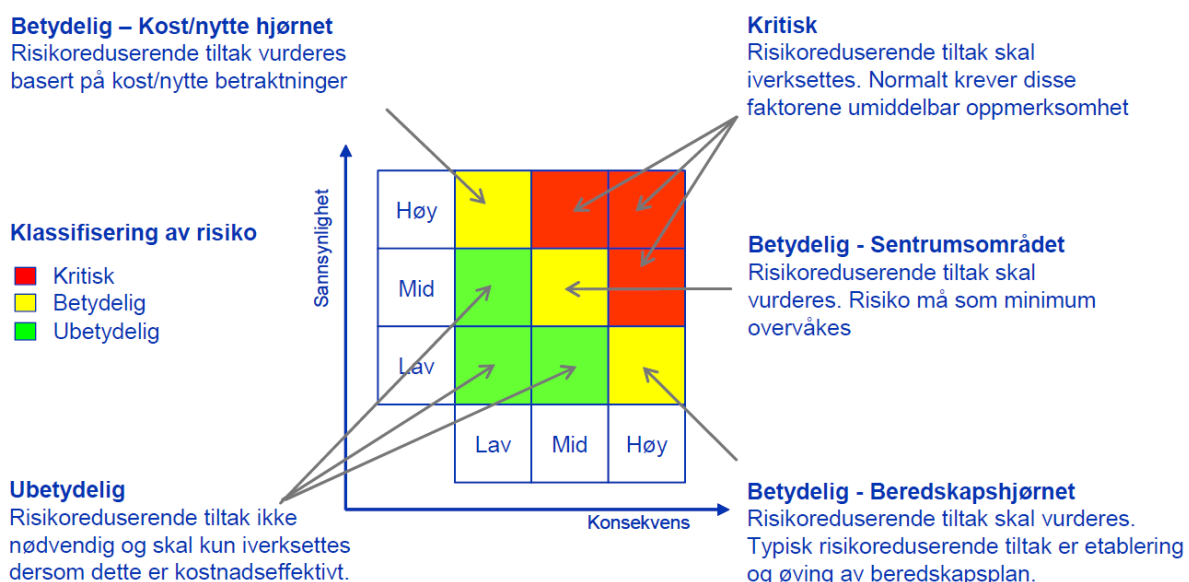
Revisjonen legger til grunn at tilstrekkelig beredskap mot alvorlige hendelser i skolene fordrer at risikoen for alvorlige hendelser inngår i skolenes risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) og beredskapsplaner, og at den enkelte skoles beredskapsplanen inneholder beskrivelser av kriseledelsens ansvar og oppgaver, samt rutiner for varsling ved alvorlige hendelser. Som vist i kapittel 5 følger kommunen opp at ROS-analyser og beredskapsplaner er på plass ved samtlige skoler. Skolenes analyser og planer blir ikke kvalitetssikret eller godkjent av kommunen. Kommunen legger vekt på at ROS-analysene og planene skal være skolenes egne produkter.

6.3.1 Skolenes ROS-analyser

Samtlige grunnskoler i Nittedal har gjennomført en ROS-analyse. Revisjonen blir i intervju opplyst om at kommunen forventer at disse oppdateres årlig. De fleste ROS-analysene er datert i løpet av de tre første månedene i 2016. Tre av skolene har ikke datert sine ROS-analyser. Ved et fåtall av skolene har man valgt å legge ROS-analysen inn som del av beredskapsplanen. Analysene er utført etter samme fremgangsmåte, og tar utgangspunkt i kommunens overordnede analyse, men med fokus på den enkelte skole. Flertallet av rektorene oppgir at skoleledelsen har vært involvert i utarbeidelsen av ROS-analysene. Lærerne, skolens beredskapsgruppe, tillitsvalgt og verneombud er i forskjellig i involvert i utarbeidelsen ved noen skoler. Risikofaktorene i kommunens overordnede analyse utgjør grunnlaget for at hver enkelt enhet skal ta stilling til disse og spesifikt vurdere for hva som gjelder i sin enhet (Nittedal ungdomsskole 2016). Risikoer klassifiseres som enten kritisk (rødt), betydelig (gul), eller ubetydelig (grønn).

For betydelige risikoområder skal risikoreducerende tiltak vurderes basert på kost/nytte-betraktninger. For kritiske risikoområder skal risikoreducerende tiltak settes inn. Dette defineres som faktorer som normalt krever umiddelbar oppmerksomhet. Konsekvensene og vesentlighet av risikoområdene vurderes også – fra lav, middels til høy. Det høyre hjørnet i beredskapsmatrisen under blir referert til som beredskapshjørnet. Det er risikoforhold som plasseres her som må ivaretas ved utarbeidelse av beredskapsplaner, kort sagt er det disse forholdene beredskapsplanene kan bidra til å takle, om de skulle inntreffe. For risikoforhold som havner i de gule feltene skal risikoreducerende tiltak vurderes. Typiske tiltak her er etablering av og øving på beredskapsplan.

Figur 8 Beredskapsmatrise for vurdering av risikofaktorer og konsekvenser

Kilde: Nittedalsskolenes ROS-analyser tar utgangspunkt i denne risikomatriksen. Dette eksemplet er hentet fra Nittedal ungdomsskoles ROS-analyse for 2016, side 2.

Samtlige ti skoler vurderer «ulovlige viljestyrte handlinger» som risikofaktor for sin skole. Hvordan skolene vurderer denne risikofaktoren og hvilke alvorlige hendelser de vurderer varierer mellom skolene. Kort oppsummert vurderer ungdomsskolene sannsynligheten for og konsekvensen for liv og helse ved ulovlige viljestyrte handlinger som større enn barneskolene.

Ungdomsskolene i kommunen vurderer hendelser som defineres som ulovlige viljestyrte handlinger som kritiske (røde) og betydelige (gule) risikofaktorer med varierende sannsynlighet, som vi oppsummerer i tabellen under.

Tabell 2 Ungdomsskolenes risikovurderinger av ulovlige viljestyrte handlinger

Ungdomsskolenes risikovurderinger av ulovlige viljestyrte handlinger			
	Hvilke ulovlige viljestyrte handlinger vurderes?	Hvordan vurderer skolen sannsynligheten for:	Hvordan vurderer skolen konsekvensen av:
Hakadal	Alvorlige skolehendelser Mobbing Vold	Høy Middels Middels	Kritisk Betydelig Betydelig
Nittedal	Alvorlige skolehendelser Mobbing Vold	Høy Middels Middels	Kritisk Betydelig Betydelig
Li	Terror – sprengladninger og skyting Trusler	Lav Lav Middels	Kritisk Betydelig Betydelig

Kilde: Hakadal, Nittedal og Li skoles ROS-analyser.

I risiko- og sårbarhetsanalyse vurderer Hakadal og Nittedal det som nødvendig å sette inn umiddelbare tiltak mot alvorlige skolehendelser. Samtlige ungdomsskoler vurderer behovet for tiltak, som beredskapsplan, mot andre viljestyrte ulovlige handlinger.

Barneskolene i kommunen vurderer sannsynligheten for og konsekvensene av ulovlige viljestyrte handlinger mer forskjellig. Vi oppsummerer vurderingene skolene har gjort i tabellen under.

Tabell 3 Barneskolenes risikovurderinger av ulovlige viljestyrte handlinger

Barneskolenes risikovurderinger av ulovlige viljestyrte handlinger			
	Hvilke ulovlige viljestyrte handlinger vurderes?	Hvordan vurderer skolen sannsynligheten for:	Hvordan vurderer skolen konsekvensen av:
Slattum	Alvorlige skolehendelser Mobbing Vold	Høy Middels Middels	Kritisk Betydelig Betydelig
Ulverud	Alvorlige skolehendelser Mobbing Vold	Høy Middels Middels	Kritisk Betydelig Betydelig
Kirkeby	Alvorlige skolehendelser Mobbing Vold	Høy Middels Middels	Kritisk Betydelig Betydelig
Sørli	Alvorlige skolehendelser Mobbing Vold	Middels Middels Middels	Betydelig Betydelig Betydelig
Holumskogen	Terror og trusler Kidnapping/bortføring Mobbing Vold	Lav Lav Middels Middels	Ubetydelig Ubetydelig Betydelig Betydelig
Rotnes*	Terror/trusler/desperado Barn blir kidnappet Barn blir bortført på skoleveien Trussel fra foreldre	Lav Lav Lav Ikke vurdert	Ubetydelig Ubetydelig Ubetydelig Ikke vurdert
Hagen*	Terror/trusler/desperado Barn blir kidnappet Barn blir bortført på skoleveien	Lav Lav Lav	Ubetydelig Ubetydelig Ubetydelig

Kilde: barneskolenes ROS-analyser. *Rotnes og Hagen har vurdert ulovlige viljestyrte handlinger i den overordnede matrisen, ikke i matrisen for den enkelte enhet.

Tre av barneskolene i kommunen vurderer den ulovlige viljestyrte handlingen *alvorlige skolehendelser* som en kritisk (rød) risikofaktor for liv og helse. I risiko- og sårbarhetsanalyse

vurderer altså Slattum, Ulverud og Kirkeby skole det som nødvendig å sette inn umiddelbare tiltak mot alvorlige skolehendelser.

Flere av barneskolene i Nittedal vurderer ulovlige viljestyrte handlinger, som alvorlige skolehendelser, mobbing og vold som en betydelig (gul) risikofaktor for liv og helse. Her skal skolene vurdere behovet for tiltak, som beredskapsplan, mot disse viljestyrte ulovlige handlinger.

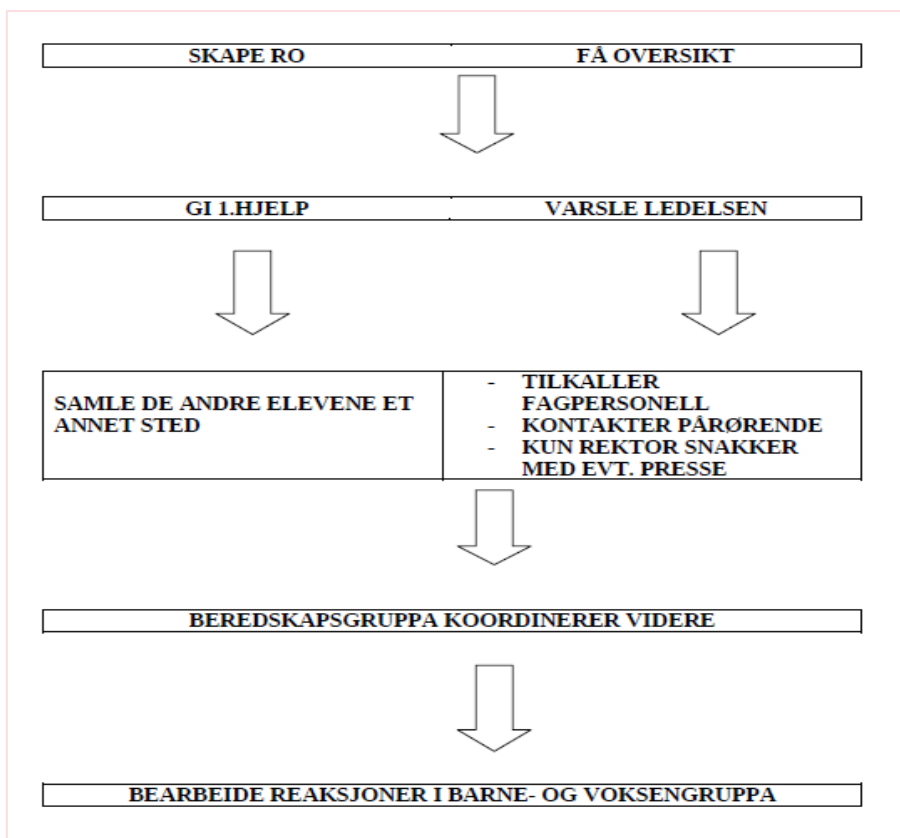
To av barneskolene i Nittedal vurderer ulovlige viljestyrte handlinger som en ubetydelig (grønn) risikofaktor for liv og helse. Det betyr at ROS-analysen ved disse barneskolene ikke finner det nødvendig med risikoreduserende tiltak mot ulovlige viljestyrte handlinger, og at slike tiltak, som egen beredskapsplan, kun skal iverksettes hvis det er kostnadseffektivt.

6.4 Skolenes beredskapsplaner

Samtlige skoler har en beredskapsplan. Revisjonen blir i intervju opplyst om at den oppdateres årlig. Ni av ti beredskapsplaner er datert med dato for siste revisjon, én av skolene mangler dato i sin beredskapsplan. Viktigheten av beredskapsplanen og gode rutiner dersom uønskede hendelser skulle inntreffe understrekes i alle forordene til planene:

Dessverre kan vi likevel ikke forhindre at det av og til skjer uønskede hendelser. I slike situasjoner er det viktig å ha gode rutiner som er kjent for alle ved skolen. Enten man befinner seg på skolens område eller ute på tur, skal man vite hvem som skal kontaktes og hvordan man tilkaller hjelp. Den beredskapsplanen som nå er utarbeidet forteller tydelig hvordan man forholder seg hvis det oppstår krisesituasjoner (Hagen skole 2016).

Figur 9 Aksjonskart ved alvorlige ulykker

Forordene understreker at «beredskapsplanen må leses og være kjent for alle tilsatte ved skolen» (Kirkeby skole 2015). Planene er bygget opp etter samme mal. Revisjonen får i intervju opplyst at en slik mal kan være hensiktsmessig og at skolene har samarbeidet seg imellom om utarbeidelse av beredskapsplanene.

Planene inkluderer også et aksjonskart for alvorlige ulykker etter forordet, som vist i figur 3. Aksjonskartet tydeliggjør hovedoppgavene dersom en alvorlig ulykke

Kilde: skolenes beredskapsplaner. Eksempelet hentet fra Beredskapsplan for Li skole 2016, s.5.

skulle inntreffe. Kartet kan også leses som en grafisk framstilling av de viktigste oppgavene ved alle alvorlige ulykker og hendelser som kan inntreffe på skolen.

6.4.1 Skolenes kriseledelse ved alvorlige hendelser

Revisjonen legger til grunn at skolenes beredskapsplaner tydelig skal beskrive hvilke oppgaver skolens kriseleder, som oftest rektor, har ved en alvorlig hendelse. Dette gjøres i skolenes beredskapsplaner for alvorlige hendelser, som er mer inngående beskrevet under.

Rektorene i Nittedalsskolene har kort oppsummert ansvaret for å varsle inne på skolen. På de fleste skolene er dette ansvaret delt med inspektører eller saksbehandlere på rektors kontor. Vi kommer tilbake til skolens varslingsrutiner. Rektor har også ansvaret for å kontakte politiet dersom en alvorlig trussel eller hendelse skulle inntreffe. Når situasjonen er under kontroll har rektor videre ansvaret for å samle skolens beredskapsgruppe, varsle elevens pårørende per telefon, be om hjelp fra rådmannen og øvrig støtteapparat. Rektor har også ansvaret for å samle elever, foresatte og ansatte til *debriefing* med hjelp fra krisepsykiatrigruppe og eventuelle andre, og for at skolens beredskapsplaner for dødsfall følges, dersom det blir aktuelt.

6.4.2 Beskrivelse av aktuelle hendelser

Revisjonen legger til grunn at skolenes beredskapsplaner bør inneholde beskrivelser av aktuelle hendelser. Skolenes beredskapsplaner har jevnt over mer utfyllende beskrivelser for rutiner i forbindelse med brann og for dødsfall, sorgarbeid og minnestund enn ved andre aktuelle hendelser, hvor beredskapsrutinene er mer kortfattede og skjematiske.

Skolene har beredskapsrutiner for følgende aktuelle hendelser i tillegg til brann:

- Ulykker, skader, vold – elever
- Dødsfall, elever i skoletiden
- Dødsfall utenom skoletid
- Alvorlige ulykker utenfor skolen
- Fare for kidnapping og/eller alvorlige trusler
- Alvorlige trusler eller hendelser (for eksempel skyteepisode)
- Ulykker, skader, vold – ansatte
- Dødsfall, ansatte i skoletiden
- Dødsfall i elevens nære familie.

6.4.3 Beredskapsrutiner for alvorlige hendelser

Samtlige skolers beredskapsplaner inneholder med andre ord rutiner for alvorlige hendelser og rutiner for trusler om alvorlige hendelser.

Under vises beredskapsplanene til Li og Slattum skole som eksempler. Som i alle øvrige skolers beredskapsplaner dekker planene både alvorlige hendelser og trusler om alvorlige hendelser. Ved alle skolene beskriver rutinene beskriver ulike handlinger og hvem som skal gjøre hva dersom en

trussel om eller en alvorlig hendelse skulle inntreffe.⁵ Kort oppsummert skal rektor/rektors kontor varsles med en gang en alvorlig hendelse inntreffer, dersom det er mulig. Ansvaret for å varsle rektor ligger på den som mottar informasjon om den alvorlige hendelsen.

Planene er svært like de øvrige skolenes beredskapsplaner, med unntak av at rømningsstedene er forskjellige og at noen beredskapsplaner legger ansvaret for enkelte handlinger på ledelsen, andre på rektor. Li ungdomsskole og Slattum skole er naboskoler, og som i beredskapsplanene til andre naboskoler i kommunen er naboskolen oppgitt som stedet ansatte, lærere og elever skal evakuere til ved en alvorlig hendelse.

Figur 10 Li skoles beredskapsplan mot alvorlige trusler eller hendelser (eks. skoleskyting)

Handling	Ansvar
Når hendelse inntreffer varsles rektor/kontoret hvis mulig	Den som mottar informasjonen
Alle elever og ansatte varsles gjennom skolens varslingssystem	Saksbehandler/ledelsen
Politi kontaktes	Rektor
Opptre rolig – ikke stress situasjonen	Den som er tilstede
Klasserom låses, og der det er mulig rømmes rommene ut og vekk fra skolens område og opp til Slattum skole	Den som er tilstede
Elever og lærere legger seg ned på gulv og blir i rommet til annen beskjed blir gitt, eller de blir hentet ut av skolens ledelse eller politiet	Den som er tilstede
Når situasjonen er under kontroll:	Politiet
Skolens beredskapsgruppe samles	
Elevenes pårørende varsles via telefon. Det bes om hjelp fra rådmannen	Ledelsen/kontaktlærer
Evt. annet støtteapparat kontaktes; PPT, helsetjenesten, krisepsykiatri	Ledelsen
Elever, foresatte og ansatte samles til debriefing. Hjelp fra krisepsykiatrigruppe, PPT oa	Ledelsen
Dersom noen er blitt drept følges beredskapsplan for dødsfall	Rektor
Evt. kontakt med presse	Ordfører

Kilde: Beredskapsplan for Li skole 2016, s 13.

⁵ Holumskogen skoles beredskapsplan inkluderer også handlingsplan mot vold og mobbing, håndtering av meldinger om krenkende ord eller handlinger, elever/foreldres rett til å be om tiltak etter § 9a-3 i Opplæringsloven, eksempel på tiltaksplan, kvalitetssikringsskjema for forvaltning av § 9a-3, mobbing – forebyggende tiltak, mobbefri skole: elever og foresattes roller og sosial kompetanse - elever.

Figur 11 Slattums beredskapsplan mot alvorlige trusler eller hendelser (eks. skoleskyting)

Handling	Ansvar
Når hendelse inntreffer varsles rektor/kontoret hvis mulig	Den som mottar informasjonen
Alle elever og ansatte varsles gjennom skolens varslingssystem	Saksbehandler/ Inspektører/rektor
Politi kontaktes	Rektor
Opptre rolig – ikke stress situasjonen	Den som er til stede
Klasserom låses, og der det er mulig rømmes rommene ut og vekk fra skolens område ned til Li skole	Den som er til stede
Elever og lærere legger seg ned på gulv og blir i rommet til annen beskjed blir gitt, eller de blir hentet ut av skolens ledelse eller politiet	Den som er til stede
Når situasjonen er under kontroll:	
Skolens beredskapsgruppe samles	
Elevens pårørende varsles via telefon. Det bes om hjelp fra rådmannen	Rektor/kontaktlærer
Evt. annet støtteapparat kontaktes; PPT, helsetjenesten, krisepsykiatri	Rektor
Elever, foresatte og ansatte samles til debrifing. Hjelp fra krisepsykiatrigruppe, PPT oa	Rektor
Dersom noen er blitt drept følges beredskapsplan for dødsfall	Rektor
Evt. kontakt med presse	Ordfører

Kilde: Slattum skoles beredskapsplan 2016, s. 13.

Både Li og Slattum har i følge beredskapsplanen et varslingssystem som skal brukes for å varsle øvrige ansatte og elever om hendelsen. Dette har ifølge beredskapsplanene også de andre Nittedalsskolene. Revisjonen kan ut fra beredskapsplanene lese hvordan den enkelte skoles varslingssystem skal brukes ved en alvorlig trussel eller hendelse.

Kommunen opplyser, som nevnt i forrige kapittel, at det har vært fokus på varslingsanlegg på skolene. Per i dag har skolene forskjellige telefonsystemer med varierende alder og funksjonalitet, og som kommunen og flere lærere bemerker, kan det gjøre bruk av telefonsystemet til varsling ved alvorlige hendelser vanskelig på noen skoler.⁶ I prioritert rekkefølge er kommunen i gang med å skifte ut telefonsystemene skole for skole. Nye telefonsystemer var per 22. april 2016 på plass på Holumskogen skole, Sørli skole, Slattum skole og på vei på Rotnes skole og Nittedal ungdomsskole. Neste skole som er prioritert er Li ungdomsskole.

⁶ Revisjonen går også ut fra at det er brannvarslingsanlegg på alle skolene.

Beredskapsplanene slår også fast at rektor har ansvaret for å varsle politiet. Det understrekes at de som er der når det kommer en trussel om eller en alvorlig hendelse finner sted skal opptre rolig og unngå å stresse situasjonen.

6.4.4 Skolenes varslingsplaner

Revisjonen legger videre til grunn at den enkelte skoles beredskapsplan skal inneholde beskrivelser av rutiner for varsling ved alvorlige hendelser. Det gjøres grovt i beredskapsplanen for alvorlige hendelser, som vist over. I tillegg inneholder ni av ti⁷ av Nittedalskolenes beredskapsplaner egne varslingsplaner for varsling av foresatte og personalet ved mindre hendelser og ved alvorlige og store hendelser. I samtlige beredskapsplaner vises det til at skolen har lister over foresatte elektronisk og i en perm, og liste over ansattes nærmeste pårørende. Saksbehandler har ansvaret for å oppdatere listene. Beredskapsplanen beskriver også hvor permene befinner seg.

Varslingsrutinene klargjør hvem som har ansvaret ved forskjellige hendelser og hvem som skal varsle. Varslingsrutinene ved de forskjellige skolene er ellers like. Ved mindre hendelser har rektor ansvaret for at foresatte til de elevene ble påvirket av hendelsen varsles når situasjonen er under kontroll, og at andre foresatte varsles etter en vurdering. Det er kontaktlærer eller inspektør som skal varsle.

Figur 12 Rutiner for varsling til foresatte

Handling	Ansvar	Utfører
Ved mindre hendelser:		
Når situasjonen er under kontroll varsles foresatte til de elevene som var med på hendelsen	Rektor	Kontaktlærer eller inspektør
Etter en vurdering av hvem som har behov for informasjon, varsles andre foresatte via foreldrekontakter, ranselpost eller webside	Rektor	Kontaktlærer eller inspektør
Ved alvorlige og store hendelser:		
Det bes om bistand for varsling	Rektor	Saksbehandler eller en annen rektor utpeker
Foresatte kontaktes primært via telefon	Den som har fått ansvaret	Den som har fått ansvaret
Det legges evt ut informasjon på kommunens og skolens hjemmeside	Den som har fått ansvaret	Den som har fått ansvaret
Det opprettes telefonnummer med innlagt informasjon til den som ringer	Den som har fått ansvaret	Den som har fått ansvaret

Kilde: Eksempelet er hentet fra Beredskapsplan for Sørli skole, s. 17. Varslingsplanen til foresatte er lik ved de øvrige skolene som har varslingsplaner.

Ved alvorlige og store hendelser har rektor ansvar for at det bes om bistand for varsling. Det skal utføres av «saksbehandler eller en annen rektor utpeker». Ved alvorlige og store hendelser har

⁷ Slattum skoles beredskapsplan inneholder ikke spesifikke varslingsplaner.

videre «den som har fått ansvaret» ansvar for at foresatte kontaktes primært via telefon, at det eventuelt legges ut informasjon på kommunens eller skolens hjemmeside og at det opprettes telefonnummer med innlagt informasjon til den som ringer.

Figur 13 Rutine for varsling av ansattes pårørende

Handling	Ansvar	Utfører
Ved mindre hendelser:		
Skolens ledelse informerer de som har behov for informasjon så raskt som mulig	Rektor	Inspektør
Andre ansatte informeres etter hvert	Rektor	Inspektør
Ved alvorlige og store hendelser:		
Det bes om bistand for varsling	Rektor	Saksbehandler eller en annen rektor utpeker
Pårørende kontaktes primært via telefon	Den som har fått ansvaret	Den som har fått ansvaret

Kilde: Eksempelen er hentet fra Beredskapsplan for Sørli skole, s. 17. Varslingsplanen til ansattes pårørende er lik ved de øvrige skolene som har varslingsplaner.

Ved varsling til ansattes pårørende ved mindre hendelser har rektor ansvar for at skolens ledelse informerer de som har behov for informasjon så raskt som mulig. Andre ansatte skal informeres etter hvert. Inspektør står for utførelsen av denne varslingen. Ved store og alvorlige hendelser har rektor ansvar for at det bes om bistand for varsling. Det skal utføres av rektor eller en annen rektor utpeker. Pårørende skal primært kontaktes via telefon. Som vi ser i figuren over ligger ansvaret og utfører-oppgaven for dette på «den som har fått oppgaven». Med andre ord kan vi ut fra skolens beredskapsplan ikke lese hvem som har ansvaret for en rekke varslingsoppgaver til foresatte og ansattes pårørende ved store og alvorlige hendelser.

6.4.5 Rutiner for evakuering

I kommunes plan for kriseledelse står det at enhetslederne har ansvar for at det foreligger oppdaterte evakueringsplaner for eget ansvarsområde (s. 19). Skolens beredskapsplaner inneholder en mer utfyllende rutine for evakuering ved brann enn evakuering ved alvorlige trusler eller hendelser. I skolens beredskapsplaner, som i eksemplene fra Li og Slattum skole, har den som er tilstede ansvar for å låse klasserom.

Der det er mulig skal «rommene rømmes ut og vekk fra skolens område» og til et spesifisert sted i nærheten. Ansvarspersoner som er tilstede når en alvorlig trussel eller hendelse skulle inntreffe må altså vurdere hvilket av disse valgene som er mest hensiktsmessig. Dersom det ikke er mulig å rømme ut av rommene, sier beredskapsplanene til alle Nittedalsskolene at elever og lærere skal legge seg ned på gulv og bli i rommet til annen beskjed blir gitt, eller de blir hentet ut av skolens ledelse eller politiet.

6.4.6 Når situasjonen er under kontroll

Beredskapsplanene for alvorlige trusler eller hendelser klargjør også oppgaver og ansvar for hvem som skal gjøre hva etter at situasjonen er under kontroll. Først skal skolens beredskapsgruppe

samles. Alle skolers beredskapsplaner klargjør hvem som utgjør skolens beredskapsgruppe og/eller kriseledelse.⁸ Ingen av skolens beredskapsplaner klargjør om noen har et selvstendig ansvar for at beredskapsgruppa eller kriseledelsen samles. Elevenes pårørende skal så bli varslet per telefon, enten av rektor/ledelsen eller elevens kontaktlærer. Rådmannen skal bes om hjelp, også av rektor/ledelsen eller kontaktlærer. Rektor har ansvaret for at eventuelt annet støtteapparat, som PPT, helsetjenesten, krisepsykiatri, kontaktes og at elever, foresatte og ansatte samles til *debriefing* med hjelp fra krisepsykiatrigruppe, PPT og andre. Dersom noen har blitt drept, har rektor ansvaret for at skolens beredskapsplaner for dødsfall følges. Skolens beredskapsplaner for alvorlige hendelser gjør det klart at det er ordføreren i Nittedal som har ansvaret for eventuell kontakt med presse som følge av den alvorlige hendelsen.

Fire rektorer svarer i revisjonens spørreundersøkelse at de ved sin skole har utarbeidet ytterligere rutinebeskrivelser for håndtering av ulike typer alvorlige hendelser utover det som er beskrevet i beredskapsplanen. En av skolene har utarbeidet en mer utfyllende rutine for kidnapping av barn, en annen har utarbeidet en mer detaljert evakueringsplan for alvorlige hendelser som skoleskyting, en har en detaljert rutine for å håndtere utagerende elever, og en skole oppgir å ha laget en egen plan som heter HMS for elever.

6.5 Skolens beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser

Revisjonen legger til grunn at et risiko- og sårbarhetsanalyse og beredskapsplaner alene ikke tilstrekkelig for å sikre tilfredsstillende beredskapsarbeid. Ansatte ved skolen må være gjort kjent med planer og rutiner for beredskap mot alvorlige hendelser, herunder rutiner for varsling og evakuering. Det bør i tillegg gjennomføres øvelser av beredskapsplanen, som også omfatter alvorlige hendelser. Det vil bidra til å gjøre beredskapsplanen kjent, og gjøre det mulig identifisere styrker og svakheter som gjør det mulig for den enkelte skole og tilpasse sin beredskapsplan til lokale forhold. Revisjonen legger også til grunn at skolene bør samarbeide med lokalt politi om beredskap mot alvorlige hendelser, slik nasjonale myndigheter anbefaler.

6.5.1 Planene er kjent for skolens ansatte

Revisjonen legger altså til grunn at den enkelte skoles rektor har ansvaret for å gjøre skolens beredskapsplan kjent for skolens ansatte. Revisjonen har spurt skolens rektorer om hvordan de gjør planen kjent for alle skolens tilsatte. Svarene viser at rektorene har en klar forventning til at personalet skal lese planene. Flertallet av rektorene svarer at de går gjennom planene med de ansatte på skolens planleggingsdager på høsten, eller i forbindelse med skolestart. Tre rektorer svarer at de ansatte leser planen, og må kvittere for å ha lest planen. En rektor svarer at han eller hun informerer om planen årlig, og at skolen hvert år «arbeider med en case hvor det henvises til beredskapsplanen». To av rektorene oppgir at planen også drøftes, slik en rektor skriver:

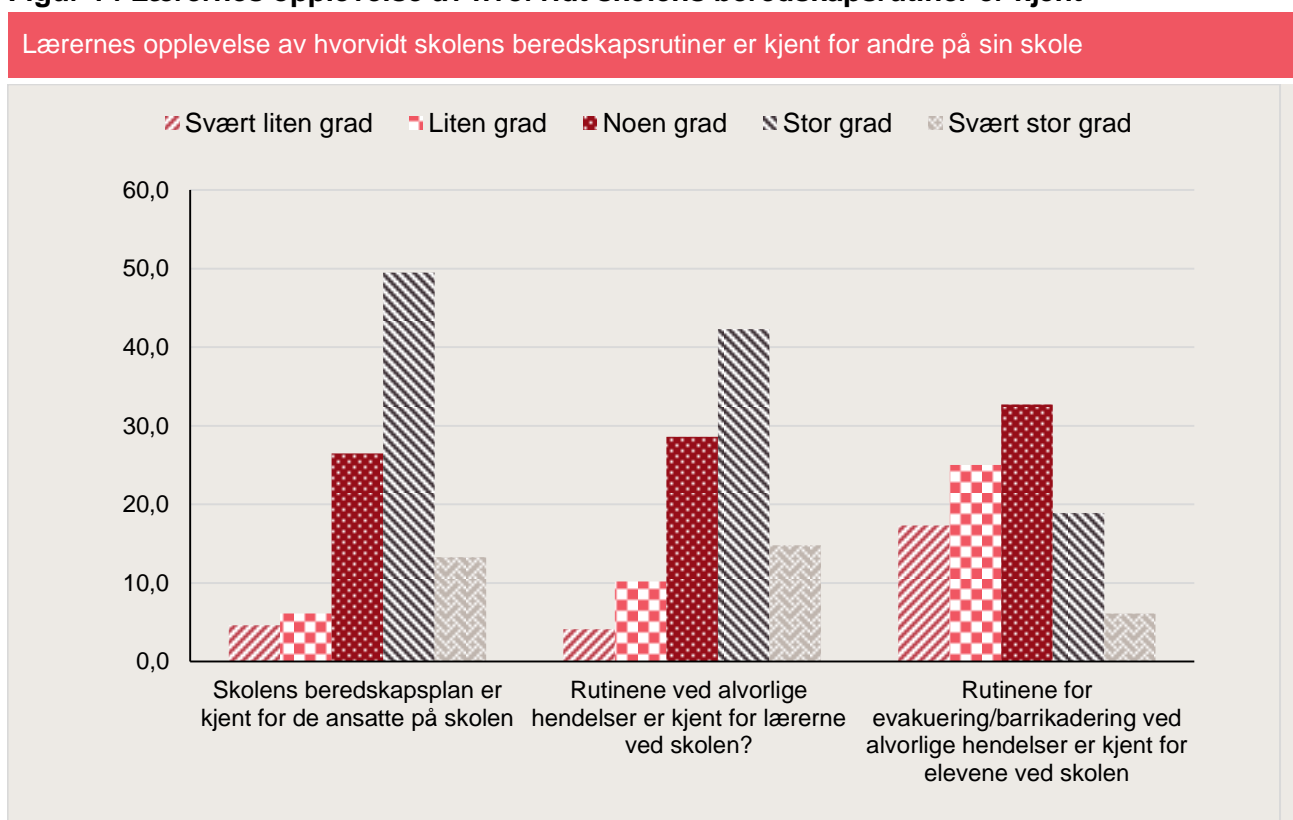
⁸ Revisjonen går ut fra at beredskapsgruppe og kriseledelse er overlappende begreper i denne sammenheng. Noen av skolene bruker også begge begrepene.

Planer legges fram for hele personalet minst en gang pr. år. Da går vi gjennom planverket og diskuterer planen og forhold rundt planen. Diskusjonen fører til økt bevissthet hos ansatte og at de har et aktivt forhold til situasjoner som kan oppstå.

Revisjonen har spurt de fast ansatte lærerne på skolene i Nittedal om de er kjent med beredskapsplanen for sin skole generelt, og for beredskapsplanen for alvorlige hendelser ved sin skole spesielt. 86 prosent svarer at de er kjent med beredskapsplanene ved sin skole, mens 14 prosent svarer at de ikke er det. Noe færre, 78 prosent, svarer at de er kjent med skolens beredskapsrutiner for alvorlige hendelser ved sin skole. 22 prosent svarer at de ikke er kjent med beredskapsrutinene ved sin skole.

Revisjonen har videre bedt lærerne vurdere i hvilken grad de opplever at skolens beredskapsplaner og rutiner er kjent for andre på skolen.⁹

Figur 14 Lærernes opplevelse av hvorvidt skolens beredskapsrutiner er kjent

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedalsskolen 27.9.2016. N= 196. Svar i prosent.

⁹ Nærmere 90 prosent av lærerne ved skolene i Nittedal opplever at skolens beredskapsplan er kjent for andre ansatte på skolen. Drøye 85 prosent opplever at rutinene ved alvorlige hendelser er kjent for lærerne ved skolen.

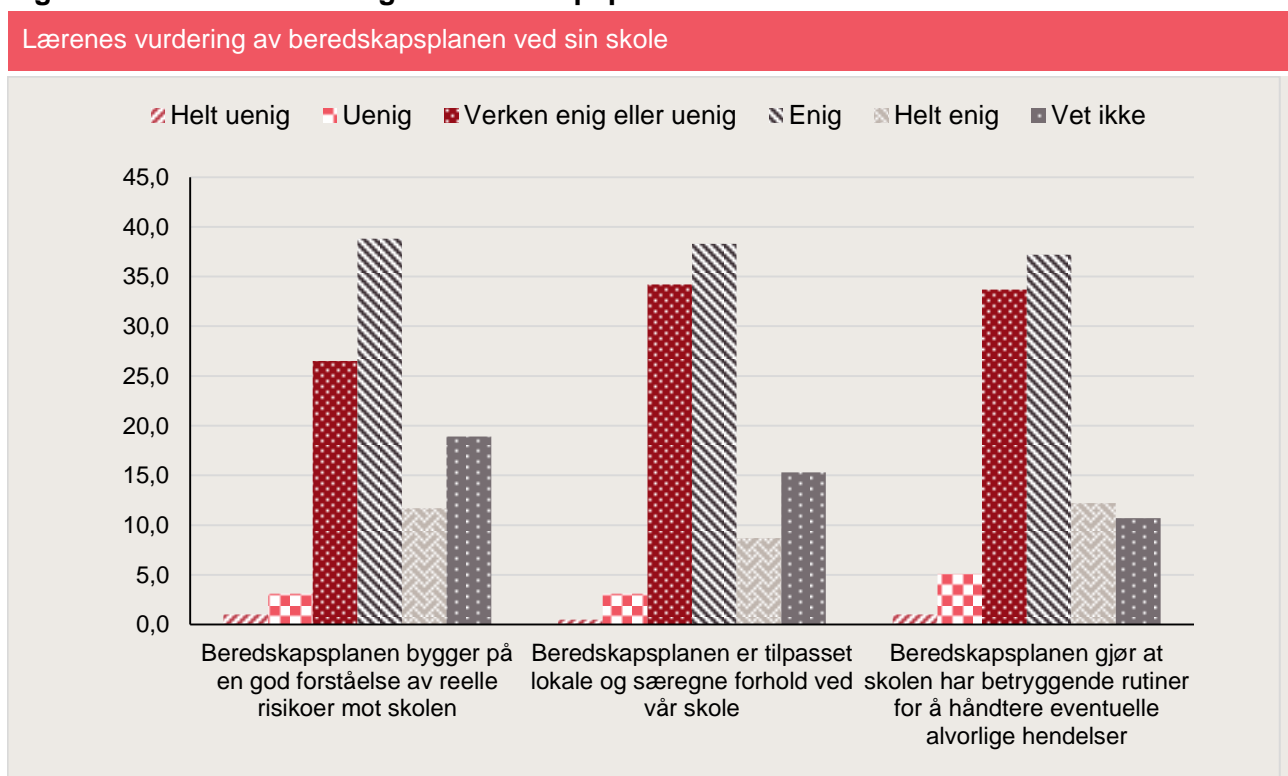
Svarene, som gjengis i figuren over, viser at de fleste lærerne opplever at skolens beredskapsplan generelt er kjent for andre ansatte på skolen, og at skolens rutiner ved alvorlige hendelser er kjent for lærerne ved skolen.

Lærernes opplevelse av i hvilken grad elever er kjent med rutiner for evakuering og barrikadering ved alvorlige hendelser er mer jevnt fordelt mellom fra i svært liten grad til i svært stor grad. 42 prosent svarer at disse rutinene i liten eller svært liten grad er kjent for elevene ved sin skole. 33 prosent svarer at disse rutinene i noen grad er kjent for elevene ved sin skole. 25 prosent opplever at disse rutinene i stor eller svært stor grad er kjent for elevene ved sin skole. Det kan reflektere at lærerne har ansvaret for forskjellige alderstrinn.

6.5.2 Rektorer og læreres vurdering av beredskapsplanene

Revisjonen har også bedt lærerne vurdere noen påstander om beredskapsplanen på sine skoler bygger på det de oppfatter som god forståelse av hva de opplever som reelle risikoer mot skolen, om beredskapsplanen er tilpasset lokale og særegne forhold ved skolen og om beredskapsplanen bidrar til at skolen har betryggende rutiner dersom alvorlige hendelser skulle inntreffe.

Figur 15 Lærernes vurdering av beredskapsplanen ved sin skole

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedalsskolen 27.9.2016. N= 196. Svar i prosent.

Lærernes svar viser at flertallet er enige i påstandene over, slik det framgår i figuren over. Samtidig mener et betydelig antall av lærerne at de verken er enige eller uenige i revisjonens påstander. Flertallet av lærerne er enige eller helt enige i at beredskapsplanen ved sin skole bygger på en god forståelse av hva de opplever som reelle risikoer mot skolen. Litt over en fjerdedel av lærerne er

verken enig eller uenig. Nærmere 20 prosent svarer vet ikke. Bare fire prosent er uenige i påstanden.

Nærmere halvparten av lærerne er enige eller helt enige i at beredskapsplanen er tilpasset lokale og særegne forhold ved skolen. Svarene gjengis i figuren over. Nesten førti prosent av lærerne er verken enig eller uenig i påstanden, og seks prosent er uenig. 15 prosent av lærerne svarer vet ikke. Revisjonen har også spurt rektorene i hvilken grad beredskapsplanen er tilpasset lokale og særegne forhold ved sin skole. Seks svarer at beredskapsplanen i noen grad er tilpasset lokale og særegne forhold ved skolen, mens fire av rektorene svarer at beredskapsplanen i stor grad er tilpasset lokale og særegne forhold ved skolen.

Revisjonen har også bedt lærerne vurdere om de synes beredskapsplanen bidrar til betryggende rutiner om en alvorlig hendelse skulle inntreffe ved sin skole og om beredskapsplanen gjør at de som enkeltlærere føler seg tryggere på hva de skal gjøre i en slik situasjon. Halvparten av lærerne er enige eller helt enige i at beredskapsplanen gjør at skolen har betryggende rutiner for å håndtere eventuelle alvorlige hendelser. Samtidig svarer en tredjedel av lærerne at de verken er enige eller uenige i denne påstanden, og ti prosent svarer vet ikke.

6.5.3 Beredskapsplanen bidrar til trygghet

Revisjonen legger som nevnt til grunn at beredskapsplanen skal inneholde rutinebeskrivelser som avklarer roller, ansvar og oppgaver ved en alvorlig hendelse og at disse rutinene skal bidra til trygghet. Revisjonen har derfor spurt lærerne om de opplever om beredskapsplanene bidrar til at de føler seg tryggere på hva de skal gjøre dersom en alvorlig hendelse skulle inntreffe. Halvparten av lærerne svarer beredskapsplanen gjør at de føler seg tryggere for hva de skal gjøre dersom en alvorlig hendelse skulle inntreffe. Ti prosent svarer vet ikke, og 30 prosent svarer at de verken er enige eller uenige i at beredskapsplanen gjør dem tryggere i møte med en eventuell alvorlig hendelse. Ti prosent er uenig i påstanden.

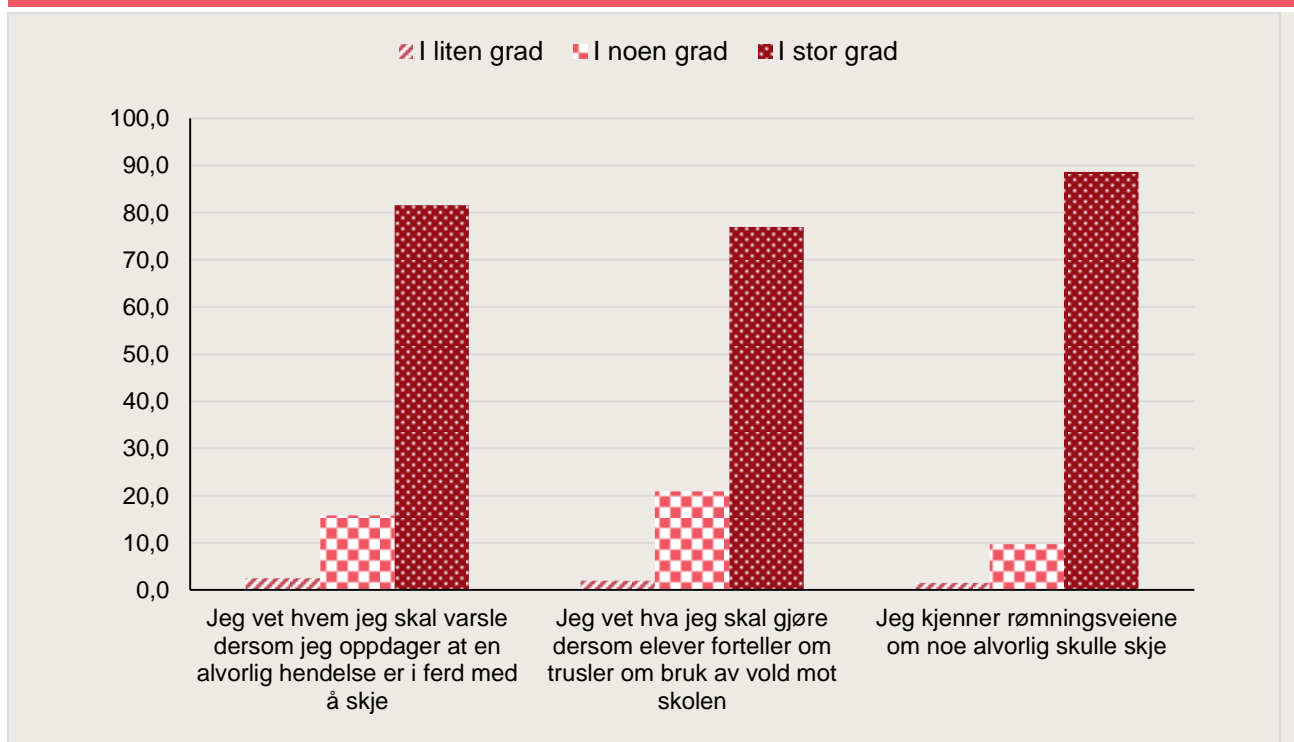
En del av tryggheten, kan komme av at beredskapsrutinene også skal bidra til å gjøre det enklere å handle rett i en krisesituasjon. Revisjonen har derfor spurt lærerne om de vet hva de skal gjøre dersom en alvorlig hendelse er i ferd med å skje, gjennom å vurdere i hvilken grad de er enige i følgende påstander:

1. Jeg vet hvem jeg skal varsle dersom jeg oppdager at en alvorlig hendelse er i ferd med å skje.
2. Jeg vet hva jeg skal gjøre dersom elever forteller om trusler om bruk av vold mot skolen.
3. Jeg kjenner rømningsveiene dersom noe alvorlig skulle skje.

Det store flertallet av lærerne er i stor grad enige i påstandene over, slik som figuren under viser. En liten, men betydelig, andel av lærerne oppgir at de i noen grad er enige i påstandene. Et klart fåtall av lærerne er i liten grad enig i påstandene. Revisjonen går nærmere inn på lærernes svar under figuren.

Figur 16 Lærernes opplevelse av om beredskapsrutinene bidrar til trygghet

Opplever lærerne at beredskapsrutinene bidrar til at de føler trygghet i møte med alvorlige hendelser?

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedalsskolen 27.9.2016. N= 196. Svar oppgitt i prosent. Revisjonen har slått sammen kategoriene i svært liten grad og i liten grad og i svært stor grad og i stor grad.

Det klare flertallet av lærerne, over 80 prosent, svarer at de i stor grad vet hvem de skal varsle dersom de oppdager at en alvorlig hendelse er i ferd med å skje. 2,5 prosent av lærerne er i liten grad enige i at de vet hvem de skal varsle. Revisjonen har også spurt lærerne om de vet når de skal varsle rektor, noe 95 prosent svarer at de i noen, stor eller svært stor grad vet. 92 prosent av lærerne svarer videre at de i noen, stor eller svært stor grad vet når de skal varsle politiet.

I spørreundersøkelsens kommentarfelt understreker flere av lærerne at de ikke vet hvordan, eller at det er praktisk vanskelig, å varsle internt på skolen. En av lærerne skriver at skolen ikke har noen måter å varsle mellom byggene, slik at «foregår det noe i ett bygg, er det ingen måter å varsle de andre». En annen lærer skriver at det ikke er interntelefoner i klasserommene, bare en interntelefon i hver paviljong. En lærer på en annen skole skriver at det ikke er noe calling-anlegg eller telefoner på en skole med flere bygninger: «skal man melde noe til ledelsen i administrasjonsbygget, er det via egen mobiltelefon eller så må man låne av elevene».

Videre svarer et klart flertall av lærere, 77 prosent, at de i stor grad vet hva de skal gjøre dersom elever forteller om trusler om bruk av vold mot skolen. 2 prosent vet i liten grad hva de skal gjøre i en slik situasjon. Et klart flertall av lærerne svarer videre at de, i varierende grad, synes beredskapsrutinene gjør det enklere å varsle om elever som fremmer trusler om voldsbruk på skolen. Nærmere 90 prosent av lærerne svarer at de i stor grad kjenner rømningsveiene om noe

alvorlig skulle skje. Samtidig svarer i underkant av ti prosent at de i noen grad kjenner rømningsveiene. I kommentarfeltet understreker samtidig flere av lærerne at de savner hjelp til å vurdere hvor man bør evakuere dersom det skulle oppstå truende situasjoner.

6.6 Øver skolene?

Revisjonen legger til grunn at rektor har ansvaret for at skolene gjennomfører beredskapsøvelser som omfatter alvorlige hendelser. Revisjonen har derfor spurt rektorene om skolen i løpet av de siste tre skoleårene har hatt beredskapsøvelser som omfatter alvorlige hendelser. Seks av ti rektorer svarer nei. Tre¹⁰ av ti rektorer har gjennomført beredskapsøvelser som omfatter alvorlige hendelser med ledelsen, og én rektor svarer at han eller hun har gjennomført beredskapsøvelser som omfatter alvorlige hendelser med ledelsen og lærerne. Ingen rektorer har gjennomført beredskapsøvelser med ledelsen, lærere og elever.

En måte å gjennomføre beredskapsøvelser på er såkalte skrivebords-undersøkelser hvor en går gjennom og diskuterer hvordan ansatte skal opptre dersom en alvorlig situasjon oppstår. I dagligtalen kan det være vanskelig å tenke at en drøfting, gjennomgang eller diskusjon også kan regnes som en øvelse. Revisjonen spurte derfor rektorene om de har gjennomført slike skrivebordsøvelser de siste tre skoleår. Det svarer seks av ti rektorer svarer at de har gjort, fire av ti svarer nei. En av rektorene som per juni 2016 ikke hadde gjennomført øvelser svarte at de planlegger en slik øvelse i forbindelse med planleggingsdagene i august. En annen rektor beskriver hvorfor de ikke har gjennomført øvelser, samtidig som han eller hun forklarer at de på skolen har drøftet hva som må gjøres ved en alvorlig hendelse:

Vi har snakket om hva vi skal gjøre ved alvorlige hendelser ut fra det som står i beredskapsplanen, men vi har ikke tenkt at vi skal konkret øve siden vi har en bygningsmasse som er lett å evakuere. Men vi er glade for at vi nå skal få et telefonsystem som gjør at vi raskt kan varsle alle rom samlet.

Oppsummert svarer under halvparten av rektorene å ha gjennomført beredskapsøvelser som omfatter alvorlige hendelser. Flertallet som har gjennomført slike øvelser, har gjort det med skolens ledelse. Samtidig opplyser over halvparten av rektorene å ha gjennomført skrivebordsøvelser.

Revisjonen har også spurt de fast ansatte lærerne på skolene i Nittedal om deres skole gjennomfører regelmessige beredskapsøvelser på alvorlige hendelser som involverer lærere. Nesten 80 prosent av lærerne svarer nei. I underkant av ti prosent av lærerne svarer at det ved sin skole regelmessig gjennomføres beredskapsøvelser på alvorlige hendelser som involverer lærerne. Samtidig svarer over halvparten av lærerne at de har deltatt på beredskapsøvelser. 31 prosent svarer nei. I spørreundersøkelsens kommentarfelt understreker flere av lærerne at de ønsker beredskapsøvelser på alvorlige hendelser. En av lærerne skriver:

¹⁰ To av disse tre er ungdomsskoler.

Det er ikke ofte at vi tenker på farer eller trusler som kan hende på en skole, men en praktisk øvelse og tanke rundt hva vi hadde gjort ved en alvorlig hendelse gjør oss mer forberedt om dette skulle skje.

Flere av lærerne skriver at de ikke ønsker å skremme elevene unødige med å øve på situasjoner som omfatter alvorlige trusler mot skolen. Samtidig understreker lærerne at de synes det burde øves med skolens ansatte:

(...) Imidlertid bør det avholdes simulerte øvelser med personalet, uten elever, for at de voksne skal bli skikket til å håndtere alvorlige hendelser.

6.7 Skolene samarbeider med politiet

Revisjonen legger som nevnt til grunn at skolene bør samarbeide med lokalt politi om beredskap mot alvorlige hendelser. I intervju får kommunen opplyst at samarbeidet mellom kommunen, skolene og politiet i Nittedal er godt.

Åtte rektorer sier at de samarbeider med politiet når det gjelder beredskap. Seks av rektorene har opprettet kanaler for kommunikasjon mellom skole og politi og tre av rektorene har en fast kontaktperson i politiet. Ingen av rektorene gjennomfører felles øvelser med politiet, men én rektor svarer at de har felles møter med politiet hvor skolens beredskap har vært tema, én har hatt felles møter om forebygging av alvorlige hendelser og en rektor sier politiet har vært involvert i utarbeidelsen av skolens beredskapsplan.

Rektorene ved ungdomsskolene oppgir å samarbeider mer med politiet enn barneskolene, og samarbeidet mellom ungdomsskolene og politiet dreier seg i større grad om beredskapsarbeid og beredskap mot alvorlige hendelser.

6.8 Er skolene forberedt på å takle alvorlige hendelser?

Det er i prinsippet vanskelig å vurdere beredskapen mot alvorlige hendelser før de inntreffer. Kapittel 4 viser at rektorer og lærere i stor grad har erfaringer med alvorlige hendelser av varierende alvorlighetsgrad på sine skoler, og da særlig enkeltepisoder med vold og trusler om bruk av vold.

Revisjonen har i sine spørreundersøkelser også bedt rektorer og lærere i Nittedalsskolen om å vurdere hvor godt forberedt de synes sin skole er til å takle alvorlige hendelser, også hendelser som er mer alvorlig, men samtidig mindre sannsynlig og som de i liten grad har erfaring med.

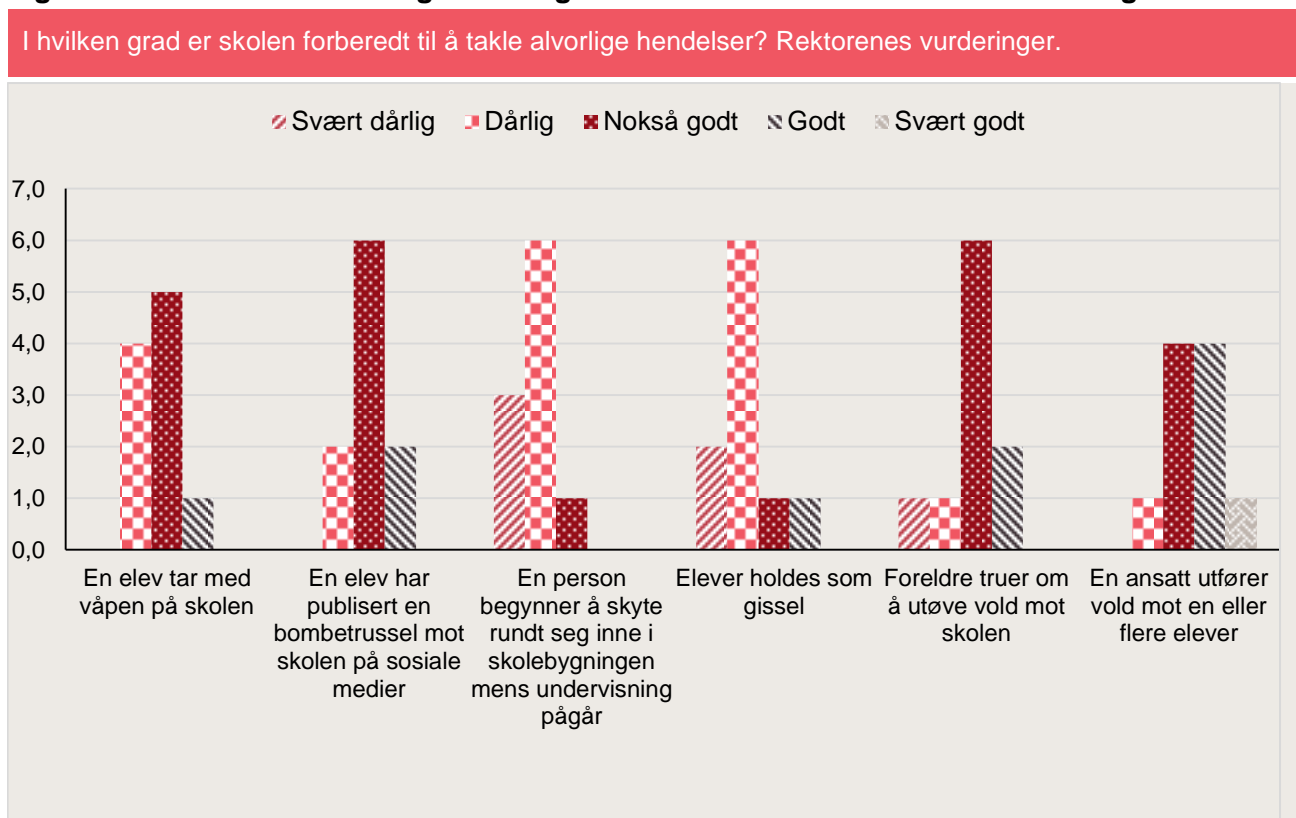
Rektorene og lærerne ble bedt om å svare med utgangspunkt i seks scenarioer; elever som tar med våpen på skolen, bombetrusler publisert på nett, skoleskyting, elever holdes som gissel, foreldre som truer med vold mot skolen og en ansatt som utfører vold mot elever. Svarene er fremstilt i figurene 7 og 8 under.

Fire av ti rektorer vurderer at sin skole er dårlig forberedt om en elev tar med seg våpen på skolen. Seks av rektorene vurderer at sin skole er nokså godt og godt forberedt på en slik situasjon. To

rektorer vurderer at de er dårlig forberedt om en elev publiserer en bombetrussel mot skolen på sosiale medier. Seks av rektorene vurderer å være nokså godt forberedt, og to at skolen er godt forberedt dersom det kommer en bombetrussel.

Dersom en skoleskyting skulle inntreffe, sier ni rektorer at skolen er dårlig eller svært dårlig forberedt. Én rektor vurderer sin skole som nokså godt forberedt på en slik situasjon. Åtte av rektorene vurderer sin skole som dårlig eller svært dårlig forberedt dersom elever blir holdt som gissel. To vurderer sin skole som nokså godt eller godt forberedt til å takle en slik situasjon.

Figur 17 Rektorenes vurdering av hvor godt forberedt skolen er til å takle alvorlige hendelser

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til rektorene i Nittedal. N=10. Svar i hele tall.

Flertallet vurderer videre skolen som nokså godt og godt forberedt dersom foreldre truer med å utøve vold mot skolen. Ni av rektorene opplever at de er nokså godt, godt og svært godt forberedt til å takle at en ansatt uøver vold mot elever.

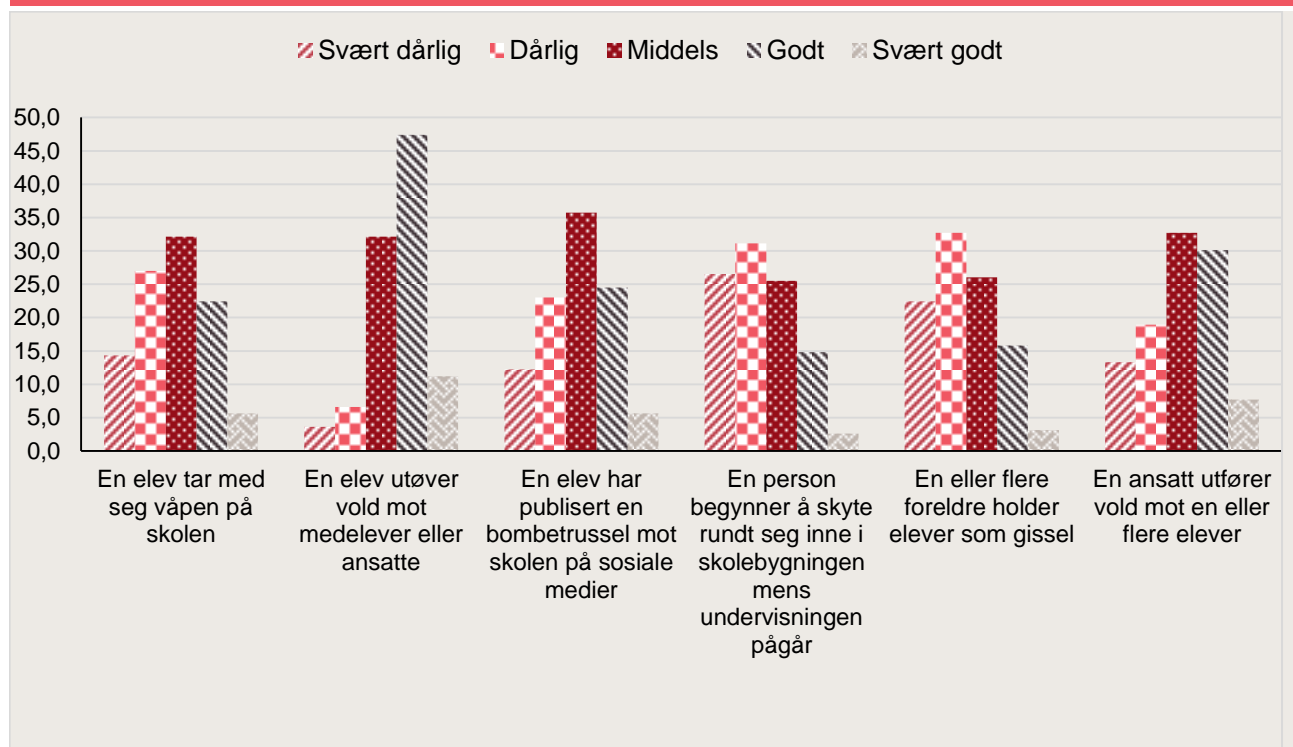
Samlet viser rektorenes tilbakemeldinger at de opplever at skolene i større grad er godt forberedt på å takle alvorlige hendelser hvor en ansatt utfører vold mot en eller flere elever enn de andre scenarioene.

Lærernes vurderinger av de samme scenarioene sammenfaller delvis med rektorenes vurderinger. 71 prosent av lærerne vurderer at skolen er middels, godt og svært godt forberedt på å takle at en ansatt utfører vold mot en eller flere elever.

Lærerne vurderer at skolen er best forberedt på å håndtere en situasjon der en elev utøver vold mot andre elever eller ansatte. 91 prosent av lærerne vurderer at skolen er middels, godt og svært godt forberedt på dette.

Figur 18 Lærernes vurdering av hvor godt forberedt skolen er til å takle alvorlige hendelser

I hvilken grad er skolen forberedt til å takle alvorlige hendelser? Lærernes vurderinger.

Kilde: Questback Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedalsskolen 27.9.2016. N= 196. Svar i prosent.

I motsetning til rektorene oppgir lærerne i større grad at det er situasjoner som skolen er dårlig eller svært dårlig forberedt på å håndtere. 58 prosent av lærerne oppgir at skolen er dårlig eller svært dårlig forberedt hvis en person begynner å skyte inne i skolebygningen mens undervisning pågår. Over halvparten av lærerne (55 %) vurderer også skolene som dårlig eller svært dårlig forberedt på en eventuell gisselsituasjon.

6.9 Forbedringsområder

Revisjonen har også bedt rektorene og lærerne vurdere hva de mener skal til for å forbedre skolens beredskapsarbeid, særlig beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser.

Rektorene trekker fram behov for flere øvelser og å arbeide med caser og scenarier, hjelp til å legge opp øvelser slik at de blir hensiktsmessige og å gjennomføre evaluering av eksisterende

rutiner i etterkant av øvelsene. En rektor trekker fram behov for å øve for å kunne øke personalets bevissthet rundt alvorlige hendelser. Flere trekker også fram behov for bedre kommunikasjon mellom skolebyggene. Noen rektorer mener også at skolen har behov for å gjøre bedre risiko- og sårbarhetsanalyser, muligens med ekstern bistand. En rektor ser behovet for erfaringsdeling mellom skoler og kommuner hvor det jobbes godt med beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser.

Lærerne etterspør tydeligere rutiner, at de på skolen regelmessig diskuterer risikoer, at elever får et fast sted å henvende seg om de hører om trusler eller planer om voldsbruk, at arbeid mot mobbing øker, mer øvelser på beredskapsplanen og mer forebyggende arbeid.

6.10 Revisjonens vurderinger

Rektor har ansvaret for at skolen har gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser og for at skolen utarbeider beredskapsplaner. Det er foretatt risiko- og sårbarhetsanalyser og utarbeidet beredskapsplaner ved samtlige grunnskoler i Nittedal. Disse er utformet med utgangspunkt i like maler. Risikoen for alvorlige hendelser inngår i skolenes risiko- og sårbarhetsanalyser og i skolenes beredskapsplaner. Beredskapsplanene inneholder også beskrivelser av kriseledelsens ansvar og oppgaver og rutiner for varsling ved alvorlige hendelser. ROS-analysene og beredskapsplanene relativt kortfattede og skjematisk. Revisjonen vurderer dette som et godt utgangspunkt for beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser ved skolene.

Det er skoleledelsen på den enkelte skole som skal sørge for at alle ansatte er sikkerhetsbevisste, har kunnskap om risikosituasjoner og at ansatte har fått opplæring i interne sikkerhetsrutiner. Undersøkelsen viser at de ansatte på skolene årlig skal bli gjort kjent med beredskapsplaner og skolens rutiner for alvorlige hendelser, herunder rutiner for varsling og evakuering. Undersøkelsen viser at skolene har varierende praksis for hvordan de ansatte gjøres kjent med planene, og i hvilken grad planer og rutiner for alvorlige hendelser blir gått gjennom og drøftet med skolens tilsatte.

Planene og rutineene er imidlertid ikke tilstrekkelig for å sikre tilstrekkelig beredskap mot alvorlige hendelser. De må også være gjort kjent på skolene. På noen av skolene blir planene årlig gått gjennom i plenum, og de forskjellige hendelsene planen omhandler blir diskutert med de ansatte. Andre skoler har en årlig, individuell gjennomlesning av planen. Revisjonen vurderer at det må være et minimum for å sikre at ansatte er kjent med skolens beredskapsplaner generelt og rutiner for beredskap mot alvorlige hendelser spesielt.

Revisjonen vurderer øvelser som den mest betryggende måten å sikre at den enkelte skole har et tilfredsstillende beredskapsarbeid mot alvorlige hendelser. Målretta gjennomganger av beredskapsplanene kan også bidra til å fjerne ulogiske og dårlige løsninger ved at planene revideres. Skolene bør altså gjennomføre øvelser av beredskapsplanen, og øvelsene bør også omfatte alvorlige hendelser. Undersøkelsen viser at skolene i Nittedal i liten grad gjennomfører slike øvelser, og at de som gjennomføres i hovedsak involverer skolens ledelse. Som undersøkelsen viser etterspør lærerne i Nittedalsskolen mer øving på alvorlige hendelser.

Revisjonen legger til grunn at å øve på, og også det å drøfte og gå gjennom, alle elementene i en beredskap kan bidra til at lærere i større grad gjøres i stand til å takle uforutsette alvorlige hendelser. Øvelser kan bidra til å unngå panikk og misforståelser om en alvorlig hendelse skulle inntreffe. Det kan minimere negative konsekvenser og berge ansatte og elevers liv og helse (Utdanningsdirektoratet 2008).

Det er opp til den enkelte skole å vurdere behovet for å gjennomføre slike øvelser med elever. Undersøkelsen viser at ingen av skolene til nå har gjennomført slike øvelser med skolens elever. Det kan være hensiktsmessig å gjennomføre beredskapsøvelser på alvorlige hendelser dersom skolen vurderer sannsynligheten for dem som høy eller middels og konsekvensene for liv og helse som kritiske eller betydelige, slik som flere av skolene i Nittedal gjør. Revisjonen finner at slike øvelser må være alderstilpasset for å unngå unødvendig frykt blant elevene.

Skolene bør også samarbeide med lokalt politi om beredskap mot alvorlige hendelser. Undersøkelsen viser et flertall, men ikke alle skolene i Nittedal samarbeider med politiet når det gjelder beredskap. Revisjonen ser positivt på at samarbeidet mellom skole og politi oppleves som godt.

7 LITTERATUR OG KILDER

Lover og forskrifter

Lov av 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven).

Lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).

Forskrift av 22. august 2011 nr. 894 om kommunal beredskapsplikt.

Forskrift av 1. desember 1995 nr. 928 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Rundskriv og veiledere

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. *Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen.* Oktober 2014. <https://www.dsb.no/lover/risiko-sarbarhet-og-beredskap/veileder/veileder-til-helhetlig-ros-i-kommunen/>

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. *Risikoanalyse av skoleskyting i Nordland. Delrapport til Nasjonalt risikobilde 2015.* Februar 2016. <https://www.dsb.no/rapporter-og-evalueringer/risikoanalyse-av-skoleskyting-i-nordland/>

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. *Veiledning til forskrift om kommunal beredskapsplikt.* November 2015. <https://www.dsb.no/lover/risiko-sarbarhet-og-beredskap/veileder/veiledning-forskrift-kommunal-beredskapsplikt/>

Helse- og omsorgsdepartementet. Rundskriv I-6/2015. Beredskap i skoler og barnehager. <https://www.regjeringen.no/contentassets/d0021d8877274df4bf64871de82304b1/rundskriv---beredskap-i-skoler-og-barnehager.pdf>

Kunnskapsdepartementet. *Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren.* Januar 2011. https://www.regjeringen.no/contentassets/a02ef055c1b54aa5b013f05c36f5385c/styringsdokument_arbeid_med_sikkerhet_beredskap.pdf

Kunnskapsdepartementet. *Risiko- og sårbarhetsanalyse av kunnskapssektoren.* 2015. https://www.regjeringen.no/contentassets/f5dc28a142b44ae79d243d6336387be7/kortversjon_sektor-ros_kd.pdf

Utdanningsdirektoratet. *Veileder for skolens møte med trusler om vold.* Juni 2011.

Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet. *Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner Veiledning i beredskapsplanlegging*. Desember 2015.
http://www.udir.no/globalassets/upload/laringsmiljo/beredskap/udir_veileder-alvorlige-skolehend_web.pdf

Utdanningsdirektoratet. *Eksempel på beredskapsplan for barnehager og utdanningsinstitusjoner*. Udatert.

Dokumenter fra Nittedal kommune

Nittedal kommune. *Plan for kommunal kriseledelse*. Januar 2013.

Nittedal kommune. «Årsmelding 2015.» årsmelding, Nittedal, 2015.

Nittedal kommune. *Svar på etterspørsel om dokumentasjon*. Oversendelsesbrev til Romerike revisjon IKS, datert 22.4.2016.

Det Norske Veritas. *ROS-analyse 2011 Nittedal kommune*. 28. august 2011.

Nittedal kommune. *Revisjon av plan for kommunal kriseledelse*. Saksdokument til kommunestyresak 107/16.

<http://opengov.cloudapp.net/Meetings/nittedal/AgendaItems/Details/208753>

Nittedal kommune. *Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Analyseskjema: Ekstremvold*. 2016

Skolenes risiko- og sårbarhetsvurderinger

Hagen skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Hagen skole*.

Hakadal ungdomsskole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Hakadal ungdomsskole*.

Holumskogen skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering i den enkelte enhet i Nittedal kommune - Holumskogen skole*. 2016

Kirkeby skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Kirkeby skole*. 2015.

Li skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering i Li skole*. Mars 2016.

Nittedal ungdomsskole. *Risiko og sårbarhetsvurdering i den enkelte enhet i Nittedal kommune, Nittedal ungdomsskole*. januar 2016.

Rotnes skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Rotnes skole*. 2016.

Slattum skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Slattum skole*. 2016.

Sørli skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Sørli skole pr 2016*.

Ulverud skole. *Risiko og sårbarhetsvurdering Ulverud skole*.

Skolenes beredskapsplaner

Hagen skole. *Beredskapsplan for Hagen skole*. 2016.

Hakadal ungdomsskole. *Beredskapsplan for Hakadal ungdomsskole*. 2016

Holumskogen skole. *Beredskapsplan for Holumskogen skole*. 2016

Kirkeby skole. *Beredskapsplan for Kirkeby skole 2015-2016*. 2015.

Li skole. *Beredskapsplan for Li skole*. 2016.

Nittedal ungdomsskole. *Beredskapsplan for Nittedal ungdomsskole*. 2016.

Rotnes skole. *Beredskapsplan for Rotnes skole*. 2016.
Slattum skole. *Beredskapsplan for Slattum skole*. 2016.
Sørli skole. *Beredskapsplan for Sørli skole*. 2016.
Ulverud skole. *Beredskapsplan for Ulverud skole*. u.d.

Annet

Aftenposten. «Aftenposten mener: bedre beredskap mot skoleskytinger.» *aftenposten.no*. 28 februar 2016. <http://www.aftenposten.no/meninger/leder/Aftenposten-mener-Bedre-beredskap-mot-skoleskytinger-8374353.html> (31. mars 2016).

VEDLEGG 1 SPØRREUNDERSØKELSE TIL REKTORENE I NITTEDAL

Spørreundersøkelse til rektorer i Nittedal

Romerike revisjon IKS har fått i oppdrag fra kontrollutvalget i Nittedal kommune å gjennomføre en forvaltningsrevisjon hvor temaet er **beredskap i skolen**.

Med denne spørreundersøkelsen ønsker revisjonen å få svar på hvilke erfaringer du som rektor har med alvorlige hendelser og beredskapsarbeidet på din skole.

Med alvorlige hendelser mener vi en tilsiktet hendelse der våpen eller en annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk (Utdanningsdirektoratet 2015). En alvorlig hendelse er med andre ord en viljestyrt ulovlig voldshandling, eller en trussel om det. Begrepet rommer hendelser som skoleskyting, gisselsituasjoner, trusler om vold og bombetrusler fremmet mot skolen, skolens elever og skolens ansatte.

Undersøkelsen omfatter spørsmål om blant annet skolens risikoanalyser og beredskapsplaner, samt rutiner for alvorlige hendelser og samarbeid med politiet og skoleeier.

1) * Ved hvilken skole er du rektor?

Velg alternativ

Alvorlige hendelser

Vi deg først om å svare på noen spørsmål om hvilke eventuelle erfaringer du som rektor har med alvorlige hendelser ved din skole.

2) * Har følgende alvorlige hendelse funnet sted ved din skole mens du har vært rektor?

	Ja	Nei
Trusler om bruk av vold	☐	☐
Situasjoner hvor elever har tatt med våpen	☐	☐
Elever, ansatte eller foreldre har utøvd vold	☐	☐
Eventuelt andre hendelser du anser som alvorlige	☐	☐

3) * Kan du beskrive situasjonen(e) og hvordan de(n) ble håndtert? Vennligst gi en utfyllende beskrivelse.

Risikovurderinger

Revisjonen har mottatt skolenes risiko- og sårbarhetsvurderinger. Under ber vi deg svare på noen spørsmål om risikovurderingene som er gjort ved din skole.

4) * Hvem, foruten rektor, har vært involvert i utarbeidelsen av den nåværende risiko- og sårbarhetsanalysen?

5) * Hvilke alvorlige hendelser anser du i størst grad å utgjøre en risiko ved din skole? Vennligst begrunn svaret.

Beredskapsplaner

Revisjonen har mottatt beredskapsplanene til samtlige barne- og ungdomsskoler i Nittedal. Under følger noen spørsmål om beredskapsplanen ved din skole.

6) * Har skolen hatt en beredskapsplan før utarbeidelsen av nåværende beredskapsplan?

Ja

Nei

7) * Hvem har vært involvert i utarbeidelsen av skolens gjeldende beredskapsplan, foruten rektor?

8) * Er planverket godkjent av skoleeier, altså kommunen?

- Ja
 Nei

I forordet til mange av skolenes beredskapsplaner understrekes viktigheten av at planen leses og er kjent for alle tilsatte ved skolen.

9) * På hvilken måte er planen gjort kjent for de tilsatte ved skolen der du er rektor? Vennligst svar utfyllende.

10) * Under ber vi deg svare på noen spørsmål om beredskapsplanene ved din skole. Vi ber deg svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er i svært liten grad og 5 er i svært stor grad.

1.				5.
Svært				Svært
liten	2. Liten	3. Noen	4. Stor	stor
grad	grad	grad	grad	grad

I hvilken grad opplever du at Utdanningsdirektoratets veileder «Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner» er benyttet i utarbeidelse av beredskapsplanen ved din skole?

I hvilken grad opplever du at beredskapsplanen er tilpasset lokale og særegne forhold ved skolen?

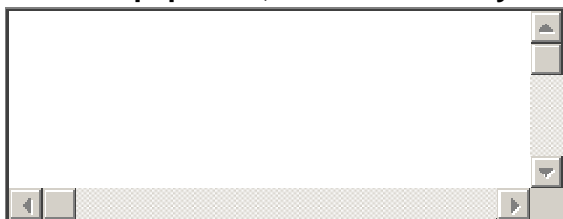
Rutiner for alvorlige hendelser

Revisjonen undersøker også hvilke rutiner skolen har for alvorlige hendelser, særlig de som er nedfelt i skolens beredskapsplan. Det kan også være at det på din skole finnes **ytterligere** rutiner for hva skoleledelse, lærere og elever skal gjøre om en alvorlig hendelse skulle inntreffe, **utover** det som er nedfelt i beredskapsplanen.

11) * Har skolen utarbeidet egne rutinebeskrivelser for håndtering av ulike typer alvorlige hendelser utover det som er beskrevet i beredskapsplanen?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

12) * Dersom skolen har utarbeidet egne rutinebeskrivelser utover det som står i beredskapsplanen, beskriv dem utfyllende her.

Øvelser

Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet anbefaler i sin veileder om alvorlige hendelser fra 2015 at skolene gjennomfører tilpassede beredskapsøvelser med ansatte i sin virksomhet.

Vi ber deg derfor svare på noen spørsmål på om din skole gjennomfører beredskapsøvelser.

13) * Har skolen hatt beredskapsøvelse i løpet av de siste tre skoleårene som omfatter alvorlige hendelser?

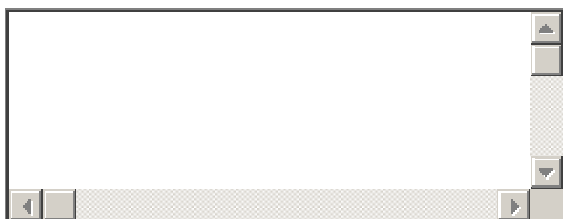
- Ja, med ledelsen
- Ja, med ledelsen og lærere
- Ja, med ledelsen, lærere og elever
- Nei

En måte å gjennomføre beredskapsøvelser på er såkalte skrivebordsøvelser hvor en går gjennom og diskuterer hvordan ansatte skal opptre dersom en alvorlig situasjon oppstår.

14) * Har din skole gjennomført slike skrivebordsundersøkelser de tre siste skoleårene?

- Ja
- Nei

15) * Dersom din skole ikke har gjennomført øvelser når det gjelder alvorlige hendelser de siste tre skoleårene, har skolen planer om å gjennomføre slike øvelser?

Samarbeid med politiet

Det blir anbefalt at skolen i sitt beredskapsarbeid samarbeider med politiet.

16) * Hvordan samarbeider skolen med politiet når det gjelder beredskap? Her kan du velge flere alternativer.

- Gjennomfører felles øvelser
 Har felles møter hvor skolens beredskap er tema
 Har felles møter hvor forebygging av alvorlige hendelser er tema
 Har vært involvert i utarbeidelsen av skolens beredskapsplan
 Vi har opprettet kanaler for kommunikasjon mellom skole og politi
 Vi har en fast kontaktperson i politiet
 Vi samarbeider ikke med politiet
 Annet

Skoleeiers oppfølging

Skoleeier, altså kommunen, har et overordnet ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen, herunder et ansvar for å legge til rette for og følge opp beredskapsarbeidet ved skolene.

Under følger noen spørsmål om skoleeiers oppfølging av skolens beredskapsarbeid, med fokus på beredskap mot alvorlige hendelser.

17) * I hvilken grad opplever du at skoleeier legger til rette for at skolen skal kunne håndtere alvorlige hendelser gjennom:

	1. Svært liten grad	2. Liten grad	3. Middels grad	4. Stor grad	5. Svært stor grad
Å gi skolene nødvendig informasjon om skolens ansvar for beredskap	☐	☐	☐	☐	☐
Å gi skolene nødvendig opplæring i beredskapsarbeid	☐	☐	☐	☐	☐

Å gi skolene tilgang på nødvendige ressurser for å ivareta sitt ansvar for beredskap

18) * I hvilken grad opplever du at skoleeier etterspør informasjon om skolens beredskapsarbeid for alvorlige hendelser?

- 1. I svært liten grad
- 2. I liten grad
- 3. I noen grad
- 4. I stor grad
- 5. I svært stor grad

19) * I hvilken grad er beredskap mot alvorlige hendelser tema i regelmessige møter mellom skoleeier og skoleledelse?

- 1. I svært liten grad
- 2. I liten grad
- 3. I noen grad
- 4. I stor grad
- 5. I svært stor grad

Annet

20) Dersom du har kommentarer til hvordan Nittedal kommune ellers legger til rette for at skolene skal kunne håndtere alvorlige hendelser, kan du skrive dem her.

Under ber vi deg vurdere i hvilken grad du mener din skole er forberedt på å takle ulike alvorlige hendelser.

21) * Hvor godt eller dårlig forberedt opplever du at din skole vil være til å håndtere følgende scenarier? Vi ber deg tallfeste svaret på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er svært dårlig og 5 er svært godt.

1. Svært dårlig 2. Dårlig 3. Nokså godt 4. Godt 5. Svært godt

En elev tar med våpen på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
En elev har publisert en bombetrussel mot skolen på sosiale medier	☐	☐	☐	☐	☐
En person begynner å skyte rundt seg inne i skolebygningen mens undervisning pågår	☐	☐	☐	☐	☐
Elever holdes som gissel	☐	☐	☐	☐	☐
Foreldre truer om å utøve vold mot skolen	☐	☐	☐	☐	☐
En ansatt utfører vold mot en eller flere elever	☐	☐	☐	☐	☐

22) Hva mener du eventuelt skal til for å forbedre beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser ved din skole?

23) Dersom du har noen kommentarer til spørreundersøkelsen, eller om det er noe du ønsker å fortelle oss om beredskapsarbeidet ved din skole, kan du skrive det i kommentarfeltet under.

Det var undersøkelsens siste spørsmål. Vi takker for at du har tatt deg tid til å svare. Dine svar er viktige for vår undersøkelse av samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeidet ved grunnskolene i Nittedal, med særlig fokus på beredskap for alvorlige tilsiktede hendelser.

VEDLEGG 2 SPØRREUNDERSØKELSE TIL FAST ANSATTE LÆRERE I GRUNNSKOLEN I NITTEDAL

Spørreundersøkelse til lærerne i Nittedal

Romerike revisjon IKS har fått i oppdrag fra kontrollutvalget i Nittedal kommune å gjennomføre en forvaltningsrevisjon hvor temaet er **samfunnssikkerhet og beredskap i skolen**.

Med denne spørreundersøkelsen ønsker revisjonen å få svar på hvilke erfaringer du som lærer har med alvorlige hendelser og beredskapsarbeidet på din skole.

Med alvorlige hendelser mener vi en tilsiktet hendelse der våpen eller en annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk (Utdanningsdirektoratet 2015). Det er med andre ord en viljestyrt ulovlig voldshandling, eller en trussel om det. Begrepet rommer hendelser som skoleskyting, gisselsituasjoner, trusler om vold og bombetrusler fremmet mot skolen, skolens elever og skolens ansatte.

Vi vil derfor spørre om hvilke erfaringer du har med alvorlige hendelser på skolen hvor du er ansatt, om din kjennskap til skolens beredskapsplaner og rutiner for alvorlige hendelser, og om de gjør at du som lærer føler deg bedre beredt til å takle alvorlige hendelser dersom de skulle inntreffe.

Dine svar vil være anonyme. Vi vil be deg svare på hvilken skole du er ansatt ved. Det er for å sammenligne eventuelle variasjoner i lærernes erfaringer og oppfatninger mellom skolene.

Din identitet vil holdes skjult.

[Les om retningslinjer for personvern.](#) (Åpnes i nytt vindu)

1) Ved hvilken skole er jobber du som lærer?

- Holumskogen
- Ulverud

- Hagen
- Sørli
- Slattum
- Rotnes
- Kirkeby
- Hakadal
- Nittedal
- Li

2) * Hvor forberedt opplever du at din skole er til å takle følgende alvorlige hendelser?

	1. Svært dårlig	2. Dårlig	3. Middels	4. Godt	5. Svært godt
En elev tar med våpen på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
En elev utøver vold mot medelever eller ansatte	☐	☐	☐	☐	☐
En elev har publisert en bombetrussel mot skolen på sosiale medier	☐	☐	☐	☐	☐
En person begynner å skyte rundt seg inne i skolebygningen mens undervisning pågår	☐	☐	☐	☐	☐
En eller flere foreldre holder elever som gissel	☐	☐	☐	☐	☐
En ansatt utfører vold mot en eller flere elever	☐	☐	☐	☐	☐

Alvorlige hendelser

Alvorlige hendelser er tilsiktede hendelser der våpen eller en annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk.

Under ber vi deg svare på noen spørsmål om din erfaring med alvorlige hendelser som lærer.

3) * Har du opplevd følgende scenarioer av alvorlige hendelser mens du har jobbet som lærer i Nittedal?

	Ja	Nei
Trusler om bruk av vold	☐	☐
Elever har tatt med våpen på skolen	☐	☐
Elever, lærere eller foreldre har brukt vold på skolen	☐	☐

	Ja	Nei
Eventuelt andre alvorlige hendelser	☐	☐

4) * I hvilken grad opplevde du at situasjonen ble håndtert på en betryggende måte?

1. I svært liten grad
2. I liten grad
3. I noen grad
4. I stor grad
5. I svært stor grad
- Annet

5) * Hvor stor opplever du at risikoen for følgende alvorlige hendelser er ved din skole?

	1. Svært liten	2. Liten	3. Middels	4. Stor	5. Svært stor	Annet
Trussel om bruk av vold mot navngitte personer ved skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elev tar med våpen på skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elev utøver vold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lærer utøver vold mot elever	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skoleskyting	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Beredskapsplan

Alle skoler skal gjøre risikovurderinger, herunder av risikoen for alvorlige hendelser. På bakgrunn av risikovurderingene skal skolene utforme beredskapsplaner for å klargjøre hvem som skal gjøre hva når uønskede hendelser, herunder alvorlige tilsiktete hendelser, inntreffer.

6) * Under ber vi deg svare på tre spørsmål om risikovurderinger og beredskapsplanen ved din skole.

	Ja	Nei
Er du kjent med risikovurderingene som er gjort ved din skole?	☐	☐
Er du kjent med beredskapsplanen for din skole?	☐	☐
Er du kjent med beredskapsrutinene for alvorlige hendelser ved din skole?	☐	☐

7) * I hvilken grad opplever du at skolens beredskapsplan og rutiner er kjent for andre ved skolen. Svar på en skala fra 1 til fem hvor 1 er i svært liten grad og 5 er svært stor grad.

	1. Svært liten grad	2. Liten grad	3. Noen grad	4. Stor grad	5. Svært stor grad
Skolens beredskapsplan er kjent for de ansatte på skolen?	☐	☐	☐	☐	☐
Rutinene ved alvorlige hendelser er kjent for lærerne ved skolen?	☐	☐	☐	☐	☐
Rutinene for evakuering/barrikadering ved alvorlige hendelser er kjent for elevene ved skolen?	☐	☐	☐	☐	☐

8) * Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens beredskapsplan og rutiner for alvorlige hendelser. Vi ber deg svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er helt uenig og 5 er helt enig.

	1. Helt uenig	2. Uenig	3. Verken enig eller uenig	4. Enig	5. Helt enig	Vet ikke
Beredskapsplanen er bygger på en god forståelse av reelle risikoer mot skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Beredskapsplanen er tilpasset lokale og særegne forhold ved vår skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Beredskapsplanen gjør at skolen har betryggende rutiner for å håndtere eventuelle alvorlige hendelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Beredskapsplanen gjør at jeg føler meg tryggere på hva jeg skal gjøre dersom en alvorlig hendelse skulle inntreffe	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Rutiner

Skolens beredskapsplan skal inneholde rutinebeskrivelser som avklarer roller, ansvar og oppgaver ved en alvorlig hendelse.

Slike rutiner skal bidra til trygghet og til å gjøre det enklere å handle rett i en krisesituasjon.

9) * I hvilken grad du opplever at skolens beredskapsplan og beredskapsrutiner bidrar til at du som lærer føler deg trygg i møte med en eventuell alvorlig hendelse? Vi ber deg svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er i svært liten grad og 5 er i svært stor grad.

	1. I svært liten grad	2. I liten grad	3. I noen grad	4. I stor grad	5. I svært stor grad
Jeg vet hvem jeg skal varsle dersom jeg oppdager at en alvorlig hendelse er i ferd med å skje	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg vet hva jeg skal gjøre dersom elever forteller om trusler om bruk av vold mot skolen	☐	☐	☐	☐	☐

	1. I svært liten grad	2. I liten grad	3. I noen grad	4. I stor grad	5. I svært stor grad
Jeg kjenner rømningsveiene hvis noe alvorlig skulle skje	☐	☐	☐	☐	☐
Beredskapsrutinene gjør det enklere å varsle om elever fremmer trusler om voldsbruk på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg vet når jeg skal varsle rektor	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg vet når jeg skal varsle politiet	☐	☐	☐	☐	☐

Øvelser

Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet anbefaler i sin veileder om alvorlige hendelser fra 2015 at skolene gjennomfører tilpassede beredskapsøvelser med ansatte i sin virksomhet.

Her spør vi om skolen har gjennomganger og øvelser på hvordan man skal opptrå i alvorlige hendelser, for eksempel om man oppdager eller mottar en trussel om vold eller om en reell voldssituasjon er i ferd med å utspille seg. Beredskapsøvelsene kan også gå spesifikt på varsling og evakuering ved alvorlige hendelser. Vi spør altså ikke om skolen gjennomfører brannøvelser.

10) * Gjennomfører din skole regelmessige beredskapsøvelser på alvorlige hendelser som involverer lærerne?

- Ja
- Nei
- Annet

11) * Har du deltatt på slike øvelser?

- Ja
- Nei
- Annet

12) * Hva mener du skal til for å forbedre skolens beredskapsarbeid, særlig beredskapsarbeidet mot alvorlige hendelser? Her kan du krysse av på flere alternativer.

- Tydeligere rutiner
- At vi diskuterer risikoene regelmessig på skolen
- At elever får et fast sted å henvende seg om de hører om trusler eller planer om voldsbruk
- Økt arbeid mot mobbing

- Øvelser på beredskapsplanen
- Mer forebyggende arbeid
- Annet

13) Dersom du har noen kommentarer til spørreundersøkelsen, eller om det er noe du ønsker å fortelle oss om beredskapsarbeidet ved din skole, kan du skrive det i kommentarfeltet under.

Det var undersøkelsens siste spørsmål. Vi takker for at du har tatt deg tid til å svare. Dine svar er viktige for revisjonens undersøkelse av samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeidet ved barne- og ungdomsskolene i Nittedal, med fokus på alvorlige tilsiktede hendelser.

VEDLEGG 3 RÅDMANNENS HØRINGSSVAR

Romerike revisjon IKS
Ringveien 4
2050 JESSHEIM

Postboks 63
1483 Hagan
Sentralbord: 67 05 90 00
Telefaks: 67 05 91 79
www.nittedal.kommune.no
postmottak@nittedal.kommune.no
ELMA-nr.: 9908:971643870
Org. nr.: 971 643 870

Deres ref:

Vår ref:
16/00058-33

Dato:
11.11.2016

Foreleggelse rapportutkast forvaltningsrevisjon

Vi viser til oversendelse av utkast til forvaltningsrevisjonsrapport om beredskap mot alvorlige hendelser i skolen av 27.10.16. Romerikes revisjon ber om skriftlig tilbakemelding fra administrasjonen som kan trykkes som vedlegg til den endelige rapporten.

Administrasjonen opplever at rapporten er grundig, oversiktlig og god. Den gir etter administrasjonens syn et korrekt bilde av kommunens beredskap når det gjelder alvorlige hendelser i skolen (definert i rapporten som «en tilsiktet hendelse der våpen eller annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk»).

Rapporten er en sammenstilling av informasjon fra mange forskjellige kilder som ikke har vært sammenstilt før. Samtidig har rapporten produsert ny kunnskap gjennom spørreundersøkelser til rektorer og lærere. Dette gjør rapporten til et svært nyttig redskap som administrasjonen vil benytte i det videre arbeidet med å styrke beredskapen i Kommunen.

Deltakelse i prosessen med forvaltningsrevisjonen har i seg selv vært nyttig for både administrasjonen og skolene. Det har økt vår kompetanse og bevissthet om alvorlige hendelser i skolen og dermed bidratt til styrket beredskap.

Rapporten anbefaler:

- Slutføring av prosjektet med å sikre alle skoler nye telefonsystemer og vurderer øvelser i bruken av dem.
- Vurdering av flere øvelser på skolene ang. alvorlige hendelser

Administrasjonen anser dette som gode anbefalinger. I tillegg vil administrasjonen vurdere nye og bedre måter å sikre at alle ansatte på skolene er delaktige i de årlige

der storby møter marka.

beredskapsvurderingene på egen skole. Administrasjonen vil likevel påpeke at vi vil fortsette å ha et bredt perspektiv i arbeidet med beredskap på skolene og prøve å unngå å fokusere så mye på alvorlige hendelser at det går ut over like nødvendig beredskap i forbindelse med brann, flom eller andre alvorlige situasjoner.

Med vennlig hilsen

Johanna Lervik

kommunalsjef

Oppvekst- og utdanningssektoren

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur.

